

PRÍLOHY

Metodická príručka pre školy Program Zelená škola

Zelená škola

Živica
INŠPIRUJEME K ZMENE

Zoznam príloh

Funkcia koordinátora environmentálnej výchovy	3
Pozývaci list.....	4
Pripomienkový lístok.....	5
Anketa	6
Priradovanie rolí.....	7
Dielňa My	9
Hľadanie diamantov	13
Príklad jednej cesty do fantázie.....	14
V krajine snov.....	15
Každá ruka je potrebná	16
Certifikát hľadača pokladov	17
Túžobné želanie/Cesta do budúcnosti	18
Pravá noha.....	19
Plagát „Ak – potom“	21
Brainstorming/Brainwriting	22
Prieskumy prostredníctvom interview	24
SWOT analýza.....	25
Projektový strom.....	27
Rozhodovanie podľa bodov.....	32
Myšlienková mapa/Mindmapping.....	33
EAP Voda	34
EAP Odpad	40
EAP Odpad 2	45
EAP Energia.....	47
EAP Energia 2	50
EAP Doprava a ovzdušie.....	53
EAP Zeleň a ochrana prírody	57
EAP Zeleň a ochrana prírody 2.....	59
EAP Zelené obstarávanie a úradovanie	62
EAP - Potraviny	66
EAP - Potraviny MŠ.....	68
Môj názor	71
Naša cesta	73
Časovo-tematický plán.....	74
Osnovy	78
Envirovýždeň	84
EVP	89
Aktivita.....	91
World Café	96
Rovesnícke vzdelávanie	98
Zasadanie zastupiteľstva	99
Ako zapojiť médiá?	100

Podľa štátneho vzdelávacieho programu je environmentálna výchova jednou z prierezových tém a mala by byť integrovaná do viacerých aspektov pedagogického procesu. Toto môžeme zabezpečiť tak, že funkciu koordinátora programu Zelená škola združíme s funkciou **koordinátora environmentálnej výchovy**, ak ho už v škole máme. Ak nie, môžeme túto funkciu vytvoriť.

Náplň práce koordinátora environmentálnej výchovy na škole zvyčajne pozostáva z nasledujúcich úloh:

- vytýčenie cieľov environmentálnej výchovy (ENV) v podmienkach konkrétnej školy;
- príprava dlhodobého programu environmentálnej výchovy a vzdelávania;
- spolupráca pri tvorbe školského vzdelávacieho programu (ŠkVP) a aktívna implementácia prierezovej témy ENV do všetkých školských pedagogických dokumentov;
- príprava každoročného realizačného plánu environmentálnej výchovy a vzdelávania (ročného plánu práce ENV);
- iniciácia a koordinácia aktivít kolegov v zmysle schváleného plánu práce ENV v oblasti vyučovacieho, mimovyučovacieho aj mimoškolského procesu;
- motivácia kolegov k plneniu plánu práce ENV;
- metodický konzultačný servis pre kolegov vo veciach implementácie prierezovej témy ENV do jednotlivých predmetov (vrátane proaktívneho vyhľadávania ďalších medzipredmetových súvislostí a vzťahov);
- správa špecializovanej knižnice k ENV, distribúcia literatúry a informácií medzi kolegov;
- kontakt s organizáciami a inštitúciami pôsobiacimi v oblasti ENV a starostlivosti o ŽP a ponuky realizácie plánu práce ENV;
- kontakt s rodičmi a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v komunite v oblasti ENV a starostlivosti o ŽP;
- účasť na vzdelávaní v oblasti ENV a vzdelávania, koordinácia vzdelávania pre kolegov;
- iniciácia, príp. koordinácia prác na ekologizácii prevádzky školy (znižovaní ekologickej stopy školy);
- vypracovanie systému monitoringu a vyhodnocovania plnenia stanovených cieľov ENV, nadobúdania cieľových kompetencií, spôsobilostí a efektívnosti používaných metód, realizácia monitoringu a vyhodnocovania.

KOLÉGIUM ZELENEJ ŠKOLY

Základná škola Zelená, Školská 1, 900 00 Družstevná pri Hornáde

Váž. pán
Ján Nový
Novákova 35
900 00 Družstevná pri Hornáde

Dňa 1.10. 20xx sme sa my, zástupcovia kolégia našej školy, stretli za účelom rozšírenia kolégia Zelenej školy, ktoré bude následne organizovať a riadiť aktivity programu na škole. Nakoľko by kolégium malo pozostávať aj zo zástupcov skupín zainteresovaných na životnom prostredí v lokalite školy, rozhodli sme sa osloviť aj Vás.

Bolo by nám ctou, ak by ste prijali členstvo a stali sa tak právoplatným členom kolégia v šk. roku 20xx/xx. Nakoľko v kolégiu by sme mali mať hlavnú rolu my žiaci, potrebujeme spolupracovať so skúsenými dospelými, ktorým dôverujeme a ktorí nám pomôžu pri práci v kolégiu tak, aby sme pestovali v sebe zmysel pre demokraciu.

Veríme, že podporíte motiváciu náš žiakov prebrať na seba zodpovednosť, ako aj iniciatívu v rozhodovaní.

S pozdravom

Žiaci kolégia Zelenej školy

Návratka

Súhlasím s členstvom v kolégiu v školskom roku 20xx/xx.

Podpis

V Družstevnej pri Hornáde dňa:

Cieľ

- Vytýčenie pravidiel komunikácie a spolupráce v kolégiu (prípadne s mimoškolským partnerom)

Trvanie

- 15 minút

Pomôcky

- Plagát, kartičky alebo iné „pripomienkové lístky“

Popis aktivity

- Pomocou pripomienkových lístkov sa stanovujú pravidlá spoločnej práce v skupine. Skupina tak uzavrie zmluvu, ktorá je záväzná pre všetkých. Pripomienkové lístky možno napísať pred začiatkom spolupráce, počas nej, ako aj po jej ukončení (pomôcka smerom do budúcnosti). Všetci členovia kolégia napíšu nápady a návrhy týkajúce sa spoločnej práce na kartičky (pozri metóda „**Brainwriting**“) a stanovujú pritom hlavné body (napr. pravidlá rozhovorov a diskusií, dodržovanie termínov, poriadku v miestnosti kolégia, konfliktné správanie atď.). Návrhy sa zozbierajú, vytriedia a prečítajú ostatným. Okrem toho možno zozbierané kartičky prilepiť na dobre viditeľný nástenný plagát s nadpisom „Pripomienkový lístok: na toto chceme myslieť pri našej spolupráci“. Netreba tu však prejsť do prehnaných očakávaní, menej je niekedy viac. Mnoho vecí treba dohodnúť počas práce skupiny. Pripomienkové lístky by sme mali mať stále na zreteli a kontrolovať ich („*Dodržali sme ich?*“ – „*Je potrebné zmeniť pravidlá?*“ – „*Sú pravidlá zbytočné?*“ – „*Potrebujeme ďalšie pravidlá?*“).

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

ANKETA O PROGRAME ZELENÁ ŠKOLA

1. Viete, že naša škola je zapojená do programu Zelená škola?

ÁNO

NIE

2. Všimli ste si nejakú zmenu v škole súvisiacu so životným prostredím? Ak áno, akú?

.....

3. Zúčastnili ste sa nejakej aktivity realizovanej v rámci programu Zelená škola? Ak áno, akej?

.....

4. Mali ste možnosť navrhnúť nejakú aktivitu v rámci programu Zelená škola? Ak áno, akú?

.....

ANKETA O PROGRAME ZELENÁ ŠKOLA

1. Viete, že naša škola je zapojená do programu Zelená škola?

ÁNO

NIE

2. Všimli ste si nejakú zmenu v škole súvisiacu so životným prostredím? Ak áno, akú?

.....

3. Zúčastnili ste sa nejakej aktivity realizovanej v rámci programu Zelená škola? Ak áno, akej?

.....

4. Mali ste možnosť navrhnúť nejakú aktivitu v rámci programu Zelená škola? Ak áno, akú?

.....

Cieľ

- Žiaci si rozdelia roly v kolégiu na základe svojich preferencií

Trvanie

- 30 minút

Pomôcky

- Vystrihnuté popisy rolí v takom počte, aby mal každý žiak k dispozícii jednu rolu
- Pripravené kartičky na vizitky pre každého žiaka

Popis aktivity

- Každý žiak dostane kúsok papiera s rolou (pridelenie rolí prebieha náhodne – napríklad vytiahnutím z klobúka – a tak, aby nikto nevidel, akú rolu si vytiahli ostatní).

1. Každý žiak si potichu **prečíta charakteristiku** danej roly a **posúdi**, či je táto rola pre neho vhodná – či ho charakterizuje, alebo nie.
2. Žiaci sa rozdelia do skupín podľa rolí, ktoré dostali (skupina tímlídov, skupina informátorov, atď.). Každá skupina dostane zoznam všetkých rolí, kde sú pomenované a popísané. Do každej roly, vrátane svojej vlastnej, **žiaci nominujú z kolégia niekoho** (rola sa môže hodiť viacerým členom), koho považujú za najvhodnejšieho. Dodržia pri tom pravidlo, že všetkým žiakom v kolégiu by mala byť priradená nejaká z rolí.
3. Každý zo skupiny si **vyberie** jednu z ponúkaných **rolí tiež pre seba** – takú, ktorá najlepšie zodpovedá jeho schopnostiam a zručnostiam, a takú, **ktorú by rád zastával**.
4. Každá skupina predstaví kolégiu rolu, ktorú si pôvodne vytiahla, a tiež ňou **navrhovanú osobu** (príp. osoby), ktorá by mala túto funkciu vykonávať. **Uvedie dôvody prečo. Ostatné skupiny sa tiež vyjadria** k tomu, koho pre túto rolu vybrali. **Nominovaný žiak** potom **povie**, či si aj on vybral práve túto rolu a **či by ju rád vykonával**. Potom sa všetci spolu **dohodnú** na konečnom rozhodnutí a **zapišu výsledok**. (Každý žiak má právo niektorú rolu odmietnuť, ale nakoniec sa musí rozhodnúť pre jednu z ponúkaných rolí.)
5. **Po rozdelení rolí si každý žiak vytvorí svoju vlastnú vizitku**, ktorú potom pripne na nástenku. Vizitka by mala obsahovať symbol danej roly, jej názov, meno a fotku žiaka, ktorý ju zastáva. Každý žiak si z opisu roly vyberie vlastnosti a charakteristiky, ktoré ho najlepšie vystihujú, a stručne uvedie, aká bude jeho úloha. Každú rolu môže zastávať aj viacero ľudí, pričom každý z nich môže mať pre svoju rolu odlišné predpoklady (napr. hľadač informácií Juraj je komunikatívny, dokáže rýchlo reagovať v danej situácii a je dobrý v triedení informácií... dodávateľka Elena je zvedavá, rada vyhľadáva informácie z rôznych zdrojov a je dobrá vo výbere podstatných a najdôležitejších informácií...). Takto sa celé kolégium odprezentuje na nástenke Zelené školy alebo na inom mieste, ktoré si na to vyhradí.

Popis rolí

LÍDER TÍMU – rád organizuje; rád pracuje s ľuďmi; je dobrý pri plnení viacerých úloh naraz; má prirodzenú autoritu; je otvorený, neodmieta nové myšlienky a nápady; dokáže viesť schôdzu alebo diskusiu.

HĽADAČ INFORMÁCIÍ – je zvedavý, komunikatívny; reaguje rýchlo; je dobrý vo vyhľadávaní kontaktov a zdrojov; vie pracovať s informáciami, triediť ich a vybrať to, čo je dôležité.

FACILITÁTOR – STMELOVAČ TÍMU – je spoločenský, pozitívny, nápadiť, priateľský; reaguje na potreby druhých; vie načúvať iným.

EXPERIMENTÁTOR – STUDŇA NÁPADOV – je kreatívny, nápadiť; nemá rád nudu ani stereotypy; vidí rôzne spôsoby, ako robiť veci; nerád pracuje na detailoch; radšej vymýšľa nové nápady, ako by ich mal zrealizovať až do úplného konca; hlavu má vždy v oblakoch.

MANAŽÉR – TRIEDIČ NÁPADOV – vidí veci realisticky; berie do úvahy všetky možnosti – klady aj zápory; posudzuje veci z rôznych uhlov pohľadu; rozhoduje sa prakticky; dokáže posúdiť, čo je realizovateľné, stojí nohami pevne na zemi ...

RECENZENT – INFORMÁTOR – vie, ako správne počúvať; rád číta a píše; reaguje na potreby druhých; dokáže posúdiť veci objektívne, z rôznych strán; je kreatívny, aktívny a komunikatívny.

FOTOGRAF – DOKUMENTÁTOR – má vizuálnu predstavivosť, zmysel pre zachytenie momentu (kompozície) a pre detail; rád pracuje s technológiami a je trpezlivý.

SEKRETÁR – je systematický, svedomitý, zodpovedný, spoľahlivý, pragmatický; vie triediť dôležité informácie.

Pre deti, ktoré chcú premýšľať o svojich silných stránkach**Cieľ**

- Žiaci si uvedomia svoje silné stránky a čím môžu prispieť do tímu, rozpracujú a uskutočnia konkrétne úlohy alebo projekty

Trvanie

- Minimálne 6 blokov (stretnutí kolégia) po 60 minútach

Pomôcky

- Uvedené pri každej časti tejto aktivity

Popis aktivity

- Dielňu My používame na rozpracovanie a uskutočnenie konkrétnej úlohy alebo projektu. Prácu si rozdělíme na jednotlivé bloky v uvedenom poradí, vždy v trvaní približne 1 hodiny v priebehu niekoľkých dní. Predstavenie výsledkov a vyhodnotenie je súčasne záverečnou fázou projektu aj dielne My.

1. Prieskum silných stránok v partnerskom interview

Žiakov rozdělíme do dvojíc. Povzbudzujeme ich, aby vo dvojiciach rozprávali o sebe, o svojich otázkach k pripravovanému projektu (Zelená škola) a o schopnostiach, ktoré by pre projekt mohli byť zvlášť prínosné. Táto fáza vytvára na začiatku projektu priateľskú atmosféru.

Potom nasleduje predstavenie partnera z dvojice pred celou skupinou – ešte raz sa tým zdôrazní základný princíp tejto metódy: spoznať to cenné v druhých, s ich zvláštnosťami, záujmami a silnými stránkami. Môže ísť o kreslený portrét (bez nároku na umeleckú hodnotu), čo pobaví žiačky a žiakov každého veku. Pod portrét sa napíše, čo partner z rozhovoru najradšej robí, čo veľmi dobre ovláda a o čom veľa vie. Použiť môžete prílohu A.

Pomôcky: vytlačená **príloha A** pre každého žiaka; pero/ceruzka pre každého žiaka; pastelky

2. Hľadanie diamantov

V druhom objaviteľskom kroku sa žiaci rozprávajú v malých skupinách o svojich silných stránkach. Každý člen skupiny si zaznamená svoje silné stránky, ktoré môže priniesť do projektu, na papierový diamant (príloha B). Žiakom zadáme inštrukciu: „*Vystrihnite si diamant. Porozprávajte o svojich schopnostiach a silných stránkach. Ste presne ako diamanty, každý z vás je veľmi cenný a potrebný pre úspešné dosiahnutie nášho cieľa*“. Jeden z členov následne predstaví celej skupine silné stránky, ktoré sa našli v malej skupinke.

Pomôcky: vytlačená **príloha B** pre každého žiaka; pero/ceruzka pre každého žiaka; nožnice

3. V krajine snov

Keď sú známe silné stránky členov skupiny týkajúce sa témy projektu, začína fáza hľadania nápadov. Žiaci sa zo svojho reálneho prostredia dostávajú do sveta predstáv, kde môžu rozvíjať nové nápady a vízie pre daný cieľ/projekt. Je to fáza, v ktorej žiaci môžu prekonať svoje vnútorné obmedzenia a bariéry.

Žiakom zadáme inštrukciu: *„Minule sme spoznali naše prednosti a kladné stránky. Máme veľa diamantov. Teraz môžeme uvoľniť naše myšlienky a pozrieť sa na náš plán. Predstavte si, čo by ste radi uskutočnili. Pri jemnej hudbe sa dobre sníva a premýšľa. Pozývam vás na cestu do krajiny snov.“* Za znenia príjemnej hudby prečítame vopred pripravený sprievodný text (príloha C), ktorý žiakov naladí na tému projektu, na jeho úspešné vyriešenie. Po návrate z krajiny snov každý žiak napíše alebo nakreslí svoj sen na papier (môžete použiť predlohu z prílohy D). Ak má niekto viacej snov, nech sa rozhodne pre ten najdôležitejší.

Nasleduje spoločná prehliadka všetkých nápadov a snov. Podobné výpovede a sny skupina pospája a roztriedi do logických skupín pre ďalšiu fázu dielne.

+ **Pomôcky:** príloha C; vytlačená príloha D pre každého žiaka (alebo čistý papier); vopred pripravená príjemná (relaxačná) hudba z prehrávača/počítača; pero/ceruzka pre každého žiaka; pastelky

4. Každá ruka je potrebná

Na ďalšom stretnutí čo najpresnejšie ohraničíme témy pre prácu v skupinách, názvy tém napíšeme na papieri a rozvešiame po miestnosti. Skôr, ako sa žiaci rozhodnú pre jednu skupinu, mali by intenzívne premýšľať o tom, v ktorej skupine budú zvlášť dobre využití ich schopnosti a ktorými kompetenciami môžu k práci prispieť. Svoje prednosti napíšu na papierovú ruku (môžete použiť prílohu E). Ruku pripnú k téme, na ktorej by radi spoločne s ostatnými pracovali. Tým sa podarí vytvoriť skupiny, založené na potrebných kompetenciách a menej na vznikajúcich priateľstvách. Zadáme žiakom inštrukciu: *„Teraz môžete ísť priamo za svojím cieľom. Viete, ktoré nápady chcete uskutočniť. Práve teraz môžete uplatniť svoje silné stránky. Porozmýšľajte, s čím by ste mohli prácu tejto skupiny zvlášť podporiť. Pomôžu vám vaše ruky. Napíšte alebo nakreslite na papierovú ruku, čím by ste chceli k projektu prispieť a akú úlohu by ste chceli prevziať.“* Keď majú všetci žiaci napísané/nakreslené, pokračujeme: *„Ktorú skupinu môžete so svojou rukou posilniť? Prídajte sa k skupine, v ktorej môžete svoje silné stránky najlepšie uplatniť.“*

+ **Pomôcky:** vytlačená príloha E pre každého žiaka (alebo čistý papier); pero/ceruzka pre každého žiaka; pastelky

5. Predstavenie výsledkov

Na konci každej dielne stojí prezentácia výsledkov. Na prezentáciu by mali byť pozvaní hostia. To jej pridá na hodnote a umožní oznámiť ostatným, čo sa dokázalo. Zároveň je to aj ocenenie vlastnej práce a dosiahnutých výsledkov. V príprave prezentácie by sa malo premyslieť, kto by mal byť pozvaný. Žiaci môžu navrhnúť zoznam pozvaných, text na pozvánku aj úpravu miestnosti, kde sa prezentácia uskutoční. Okrem výsledkov samotného projektu môžete vystaviť aj materiály z dielne – interview (napr. portréty spolužiakov), popísané diamanty, vizualizované sny a prania, ruky ochotné pomôcť a ďalšie umelecké práce skupiny.

6. V celi objaviteľskej cesty

Dielňa My sa ukončuje spätnou väzbou. Podobne ako na začiatku v partnerskom interview zisťujeme, čím každý člen skupiny prispel k úspechu projektu a ktoré jeho prednosti boli využité. Pri odovzdávaní certifikátu každému „hľadačovi“ diamantov (príloha F) je potrebné ešte raz zdôrazniť, aké cenné sú prednosti každého jednotlivca pre celú skupinu. Cenné ako diamanty. Odovzdanie certifikátu „hľadačom“ diamantov je zároveň ukončením celého projektu.

Pomôcky: príloha F

Zdroj: Wedekind, H.: Die Wir-Werkstatt – eine gute Methode für die Projektarbeit. In: RAA (Hrsg.) (2007): Klasse werden – Klasse sein! Potsdam, S.65f.

Toto je:

Oblúbená činnosť:

Vie veľmi dobre:

.....

A vie veľa o:

Rozhovor urobil/a obrázok namaloval/a:

Dátum:

Podpis:

Každý z vás má silné stránky, ktoré môžu prispieť k úspechu vášho projektu. Rozdel'te sa na menšie skupinky (napr. po štyroch) a porozprávajte sa v nich o vašich projektoch. Popremýšľajte o tom, čo pozitívne môžete práve vy priniesť do projektu. Potom, ako sa porozprávate v skupinke, napíšte alebo nakreslite do obrázka diamantu, ako môžete prispieť k úspechu vášho projektu.

Môžete si položiť nasledujúce otázky:

V čom som naozaj dobrý/á?

O čom viem veľa?

Čo by som rád/a robil/a?

Vystrihnite si svoje diamanty a predstavte ich v skupinke. Porozprávajte o svojich silných stránkach. Všetci ste – rovnako ako diamanty – veľmi cenní a dôležití pre úspešné dokončenie vašich projektov.

Meno:

Diamanty sú ako drahokamy a sú veľmi cenné.

Moja škola v budúcnosti

„Pohodlne sa usadte alebo si ľahnite.

Zatvorte oči.

Niekoľkokrát sa zhlboka nadýchnite, potom dýčajte pokojnejšie...

Predstavte si, že sa nachádzate v roku 2050 a dopočuli ste sa o škole, v ktorej je všetko možné – žiaci a učitelia vedú školu a školský život spoločne. Všetko je jednoducho tak, ako by ste to nevymysleli ani vo svojich najkrajších snoch. Do tejto školy môžete lepšie nazrieť len jedenkrát.

Predstavte si, že ste túto novú školu ešte nikdy nevideli. Ste zvedaví a chcete sa o tejto škole dozvedieť viac.

Podte s nami na prechádzku a prezrite si najprv školu a jej okolie. Budovu a všetko, čo sa nachádza okolo nej – potom vstúpite do školy a poriadne sa okolo seba poobzeráte – určite aj niečo začujete a zacítite – možno nejaké zvuky a hlasy – táto škola má určite aj veľmi príjemnú vôňu.

Potom stretnete svojich kolegov a žiakov (alebo učiteľov a spolužiakov) – a stretnete sa tak, ako ste si to už dávno priali – možno máte niečo predebatovať alebo len chcete niečo spoločne naplánovať a podniknúť.

Po tom, ako ste to všetko presne videli a poriadne si to zapamätali, môžete ísť tam, kde sa koná vyučovanie – najprv si okolo seba všetko poriadne prezrite – farby – predmety – a potom aj žiakov (alebo učiteľa a spolužiakov) – načúvajte zvukom a hlasom - vnímajte, kde stojíte alebo sedíte, a všimnite si, aké je zaobchádzanie a vzájomný vzťah medzi vami a žiakmi (alebo učiteľom a žiakmi) a ako spoločne vedú vyučovanie. Čo je iné? Čo sa vám obzvlášť páči? Čo by ste si z tejto školy chceli odnieť?

Teraz nechajte všetko na seba ešte raz pôsobiť a vyjdite svojím tempom z tejto novej školy. Vráťte sa zas do tejto miestnosti. Otvorte oči a ponáhajte sa.“

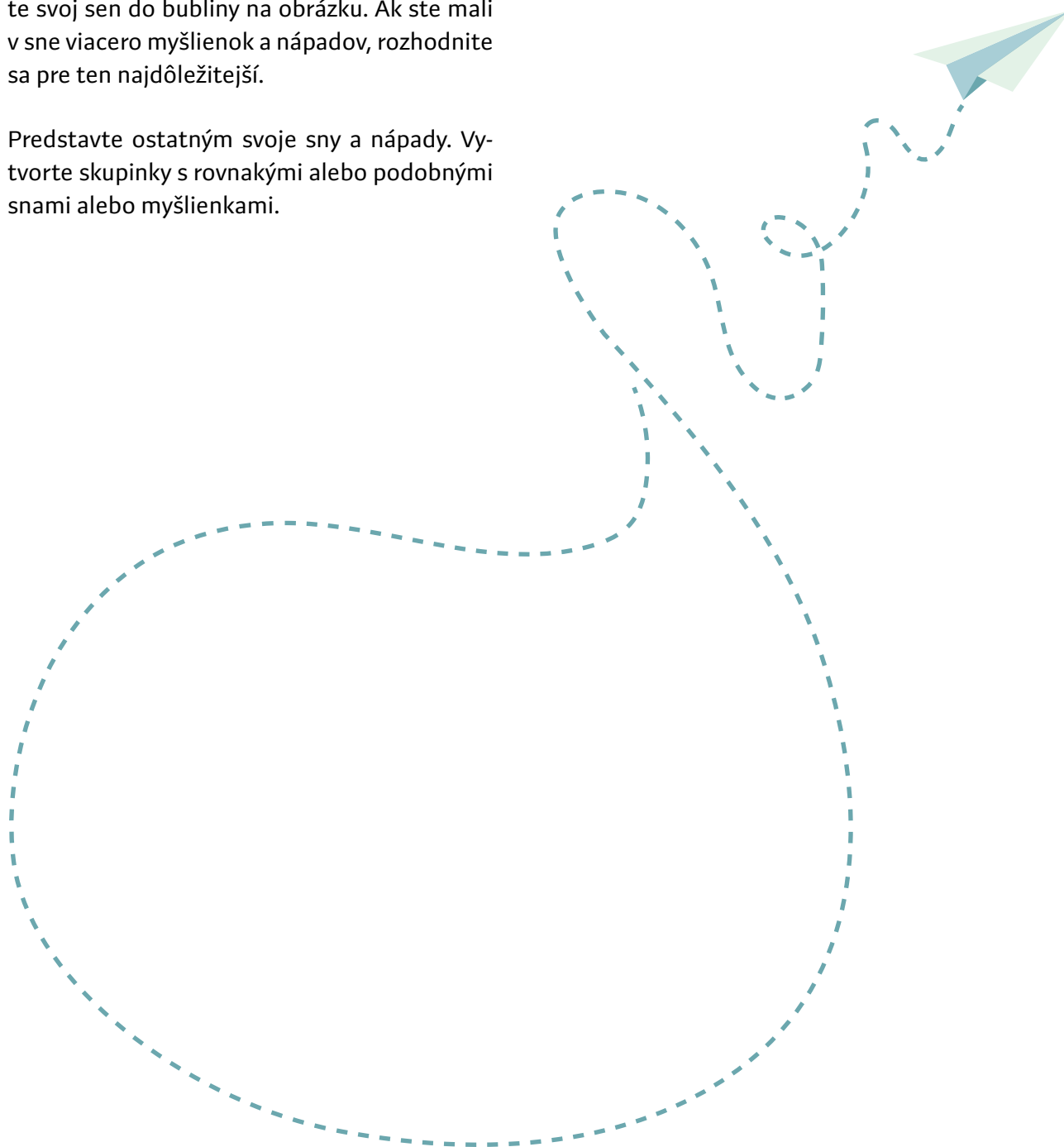
Zdroj: Burow, O.-A./ Neumann-Schönwetter, M. (Hrsg.) (1997): Zukunftswerkstatt in Schule und Unterricht. Hamburg, Bergmann + Helbig Verlag, S.169f.

Minule sme spoznali naše prednosti a kladné stránky. Máme veľa diamantov. Teraz môžeme uvoľniť svoje myšlienky a pozrieť sa na náš plán. Predstavte si, čo by ste radi uskutočnili.

Pri jemnej hudbe sa dobre sníva a premýšľa. Pozývam vás na cestu do krajiny snov.

Keď sa z cesty vrátite, napíšte alebo nakreslite svoj sen do bubliny na obrázku. Ak ste mali v sne viacero myšlienok a nápadov, rozhodnite sa pre ten najdôležitejší.

Predstavte ostatným svoje sny a nápady. Vytvorte skupinky s rovnakými alebo podobnými snami alebo myšlienkami.

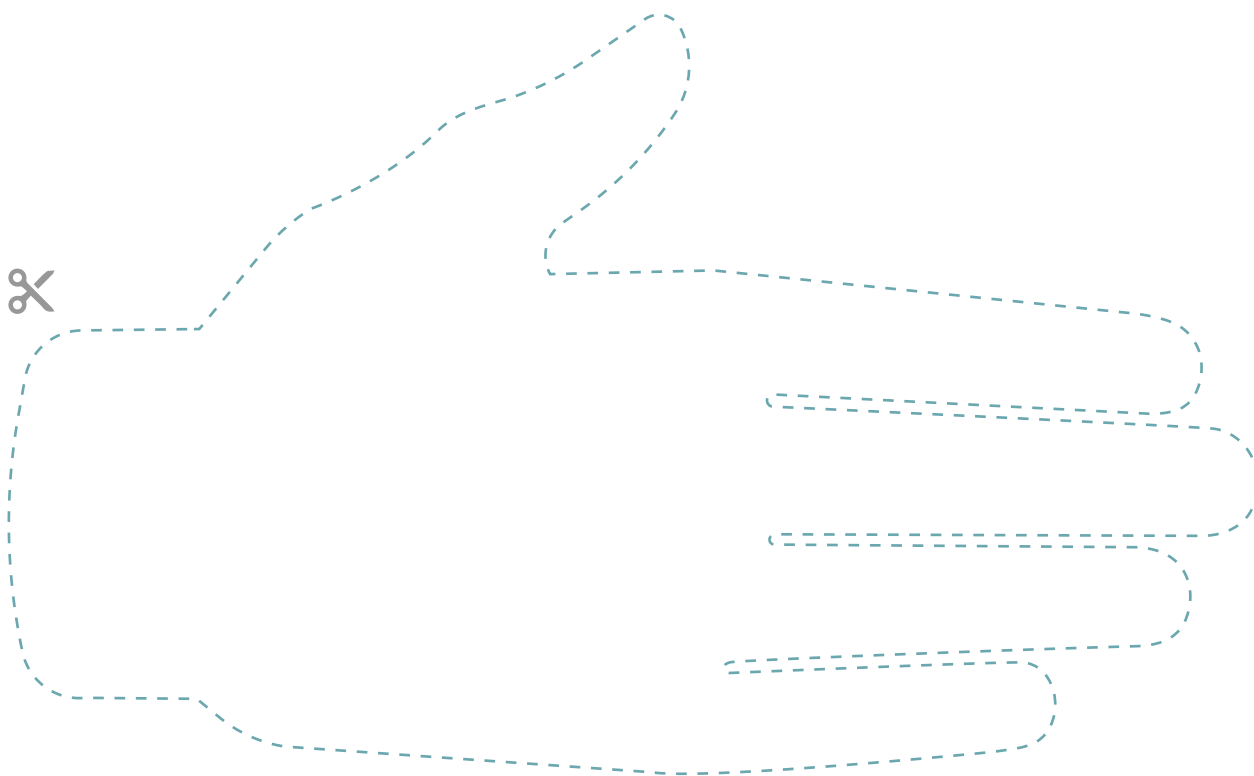
Teraz môžete ísť priamo za vašim cieľom. Viete, ktoré nápady chcete uskutočniť. Práve teraz môžete uplatniť svoje silné stránky. Porozmýšľajte, s čím by ste mohli prácu tejto skupiny zvlášť podporiť.

Pomôžu vám vaše ruky.

Napíšte alebo nakreslite na papierovú ruku, čím by ste chceli k projektu prispieť a akú úlohu by ste chceli prevziať.

Vystrihnite si ruku.

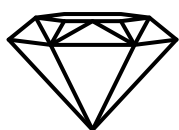
Popremýšľajte, ktorú skupinu môžete svojou rukou posilniť. Pridajte sa k skupine, v ktorej môžete svoje silné stránky najlepšie uplatniť.

Pridajte sa k skupine

Certifikát hľadača pokladov

PRE

jeho/jej silné stránky:

prispel/a týmto:

členovia skupiny:

miesto: -----

dátum: -----

Cieľ

- Motivácia kolégia
- Zozbieranie nápadov a prianí na vytvorenie environmentálneho akčného plánu
- Zozbieranie želaní na vytvorenie školského vzdelávacieho programu
- Sformulovanie vízií na spoluprácu s mimoškolským partnerom
- Zozbieranie nápadov na vypracovanie Eko-kódexu školy

Trvanie

- 15 minút

Pomôcky

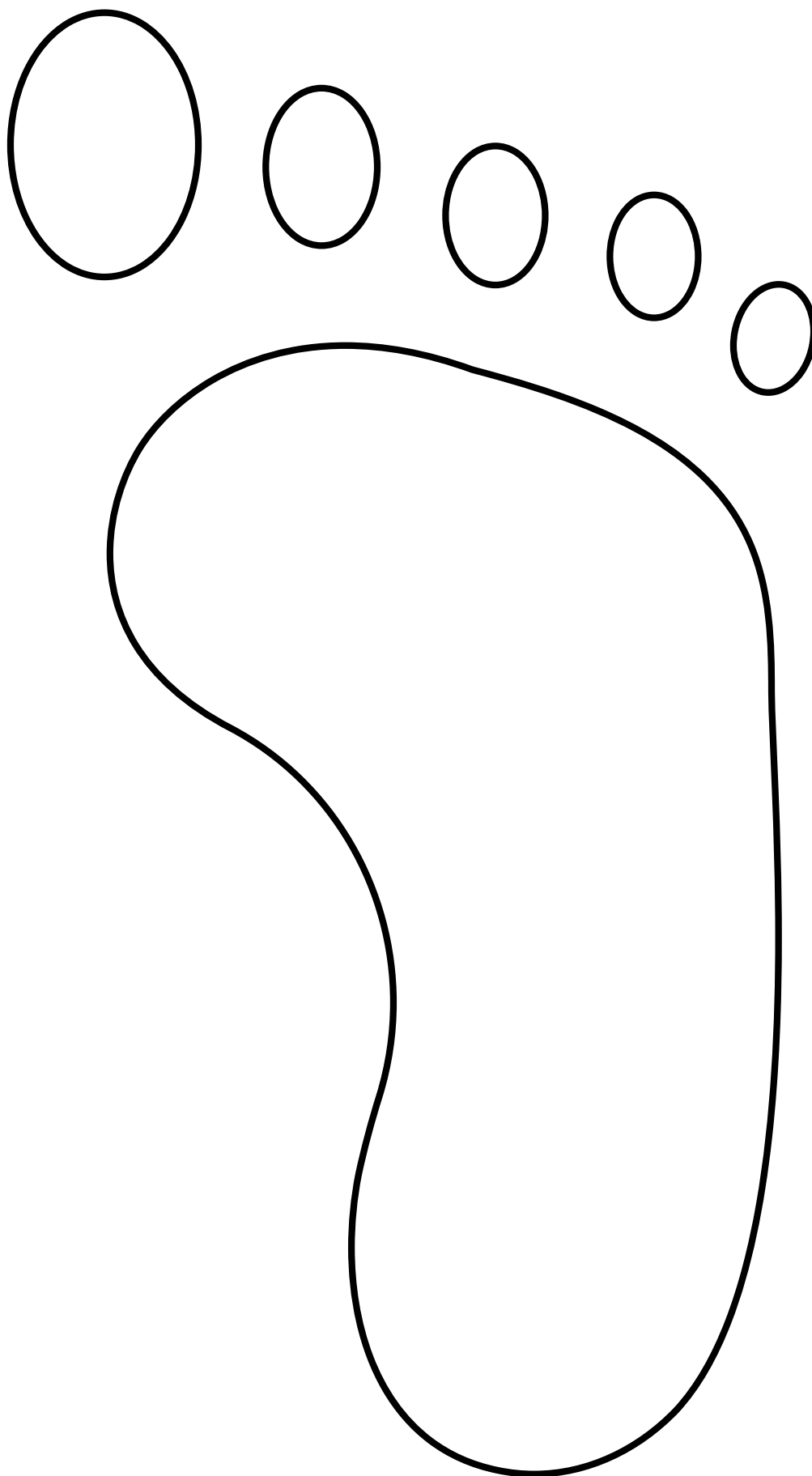
- Dve veľké chodidlá z formátu A3 pre každého účastníka (príloha J)
- Dostatočné množstvo pasteliek alebo fixiek

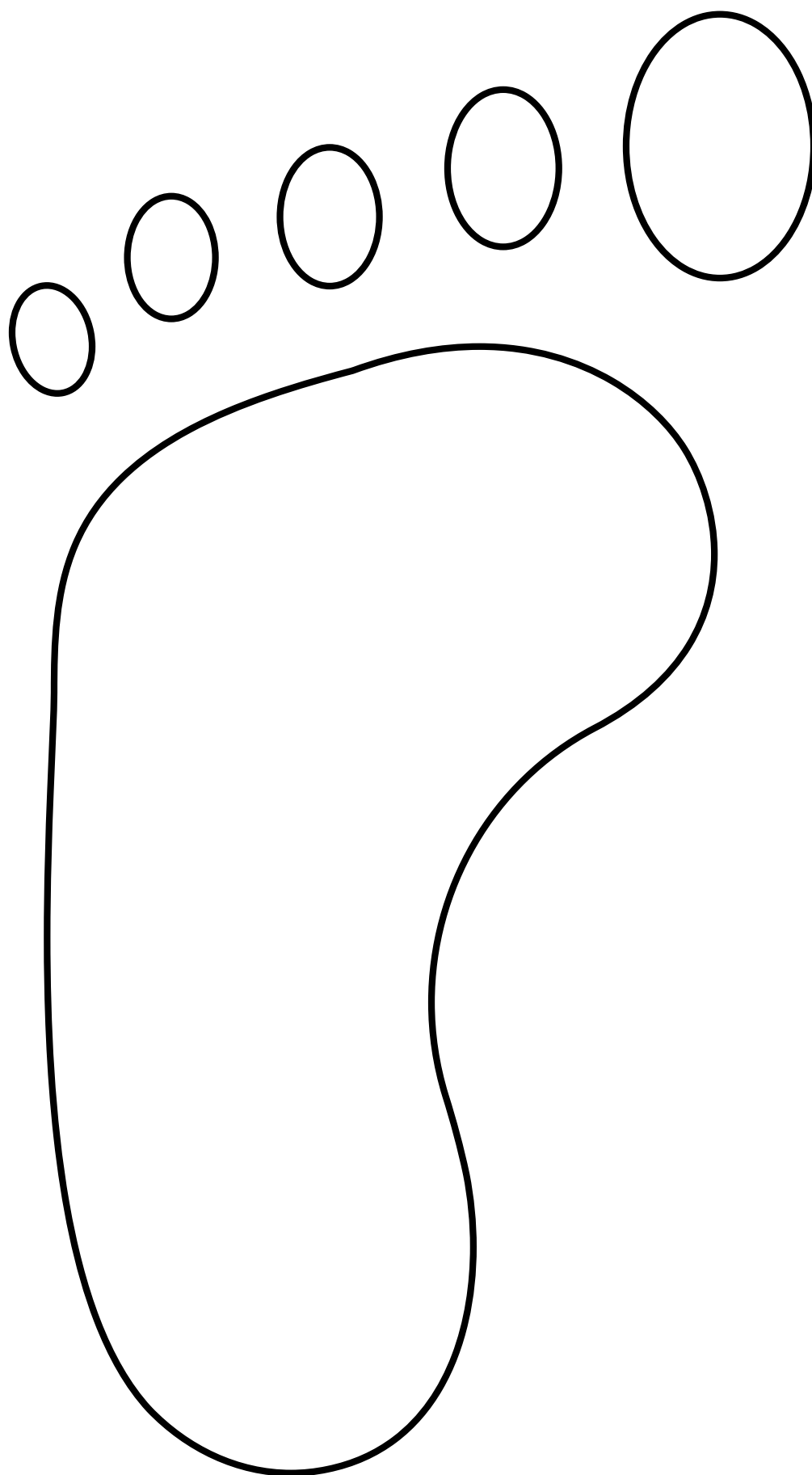
Popis aktivity

- Žiaci namaľujú alebo napíšu svoje nápady, vízie, priania a sny na veľké chodidlá, ktoré rozložia na podlahu ako „cestu do budúcnosti“. Túto metódu možno využiť v mnohých situáciách. Zachytáva nápady, priania, sny a vízie:
 1. Učiteľ rozdá všetkým účastníkom veľké papiere, na ktorých sú nakreslené chodidlá (dajte pozor na rovnaký počet chodidiel pravej a ľavej nohy).
 2. Žiaci dostanú zadanie, aby napísali, namaľovali alebo nakreslili svoje nápady, priania, sny a vízie týkajúce sa danej témy (napr. „Moja škola snov“, „Moja ekologická škola budúcnosti má...“).
 3. Žiaci začnú s písaním alebo kreslením, a keď sú hotoví, vytvoria zo svojich diel dlhú cestu do budúcnosti a diela vyhodnotia.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.

Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Cieľ

- Motivácia a rozdelenie úloh v kolégiu (čo členovia kolégia môžu a chcú urobiť pre Zelenú školu)

Trvanie

- 20 minút

Pomôcky

- Pripravený plagát na každý projekt alebo tému (veľký hárok papiera)
- Lístky papiera alebo kartičky v dostatočnom množstve
- Lepiaca páska alebo špendlíky
- Fixka pre každého účastníka

Popis aktivity

- Táto metóda je vhodná na to, aby sa v prípravnom štádiu rozhodovania o výbere témy, cieľa alebo aktivity zistilo, čo pre ne môžu a chcú urobiť jednotliví účastníci. Pre tento účel pripraví moderátor plagát na všetky témy a projekty, z ktorých si možno vyberať. V záhlaví bude nadpis: „Ak vyberiete tento projekt, potom...“ (alebo v súvislosti s krokom 1: „Ak sa zapojím do tohto kolégia, potom...“). Potom každý účastník dostane lístky papiera alebo kartičky, perá a moderátor vysvetlí postup. Moderátor položí maximálne štyri otázky, účastníci napíšu odpovede na kartičky a následne ich moderátor napíše na plagáty. Otázky musia byť sformulované jasne a jednoznačne, aby bolo možné odpovedať konkrétne. Príklady na otázky: „Čo urobím, ak sa zapojím do tohto kolégia?“, „Čo urobím pre náš zámer?“, „Čo sa na našej škole zmení?“, „Koľko času som ochotný venovať tomuto zámeru?“ atď. Treba dbať na to, aby bola na jednej kartičke napísaná len jedna myšlienka. Keď sú účastníci hotoví, oboznámia ostatných účastníkov so svojou odpoveďou a pripnú ju na plagát vedľa príslušnej otázky. Potom sa skupina pokúsi rozhodnúť pre jednu tému alebo projekt. Stojí za zváženie, ktorý nápad by mal napríklad najväčší pozitívny alebo dlhodobý dopad, ktorý nápad má v skupine najväčšiu podporu, do ktorej aktivity sa všetci chcú zapojiť najviac, v ktorom nápade je k dispozícii najviac kompetencií a ktoré veci majú najlepšie vyhliadky na úspech.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Cieľ

- Výber tém na environmentálny audit
- Zozbieranie nápadov na vytvorenie environmentálneho akčného plánu
- Zbieranie nápadov na zapracovanie environmentálnej výchovy do školského vzdelávacieho programu
- Hľadanie nápadov na spoluprácu s mimoškolskými partnermi
- Zozbieranie nápadov na vypracovanie Eko-kódexu

Trvanie

- 45 minút

Pomôcky

- Lístky, perá, lepiaca páska alebo špendlíky

Popis aktivity

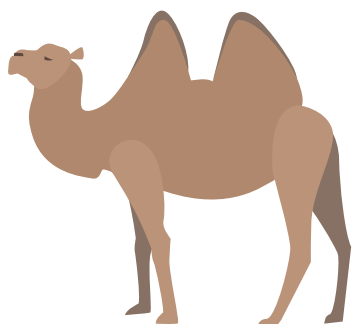
- **Brainwriting** je metóda na zbieranie nápadov, podnetov, očakávaní, prianí atď. k určitej otázke. Účastníci dostanú lístky, na ktoré napíšu odpoveď na jednu otázku (napr. „Ktoré sú podľa teba najlepší stránky školy a mali by sme sa im čo najskôr venovať? Aké zásady by mal obsahovať náš Eko-kódex?“). Majú na to 5 minút. Môžu napísať toľko návrhov, koľko ich napadne. Dôležité je, aby na každý lístok napísali len jeden nápad. Keď uplynie čas na rozmyslenie, každý prečíta výsledky ostatným, pripne alebo prilepí svoje lístky na stenu a vysvetlí ich ostatným účastníkom. Potom sa kvôli lepšiemu prehľadu všetky odpovede priradia k jednotlivým hlavným alebo ťažiskovým témam. Táto metóda spĺňa podľa zadania úloh niekoľko rôznych funkcií. Napríklad môže podnietiť k reflexii, môže pomôcť pri hľadaní spoločných tém alebo sa pomocou nej dajú vypracovať pravidlá práce.
- Pri **brainstormingu** sa sleduje ten istý cieľ ako pri brainwritingu. Na rozdiel od brainwritingu však účastníci vyjadrujú svoje návrhy, myšlienky a nápady atď. k určitej otázke ústne a moderátor ich napíše na tabuľu alebo na papier. Brainstorming teda trvá asi o polovicu kratšie ako brainwriting. Na záver, ak účastníci už nemajú žiadne nápady, sa brainstorming ukončí.

Tip

Pri brainstormingu/brainwritingu nastáva jav, ktorý nazývame aj „**fenomén ťavieho hrbu**“. Keď sa pozrieme na obrázok nižšie, tak **prvý hrb** ťavy symbolizuje prvú várku nápadov. Tieto nápady väčšinou idú rýchlo za sebou, no nebývajú veľmi kvalitné, inovatívne. Väčšinou ide o myšlienky, ktoré nás napadli už predtým. Po tomto prvom chrlení nápadov prichádza fáza, kedy nám nápady dôjdu a prichádza pauza – tú predstavuje **priestor medzi 2 hrbmi**. Počas tejto pauzy nevie nikto nič vymyslieť, väčšinou ticho sedíme, zdá sa, že brainstorming skončil, lebo ľudia už nemajú nápady. Potom ako keby chytili druhý dych a prichádza na rad **druhý hrb** – obvykle menší než ten prvý. Je to záver brainstormingu, kedy zo zdanlivo nezmyselných myšlienok začnú vznikať nové nápady, ktoré nás predtým nenapadli – ako keby taký „aha“ moment. Je dobré o tomto fenoméne vedieť, pretože keď nevieme, že brainstorming/brainwriting má takýto priebeh, väčšinou to po prvom „hrbe“ počas tej bezútešnej pauzy vzdáme a pripravíme sa tak o tie najlepšie nápady.

FENOMÉN ŤAVIEHO HRBU

Na začiatku veľa nápadov, ktoré sme už niekde videli/zažili

Tvorí sa síce menšie množstvo nápadov, no sú originálnejšie a inovatívnejšie

Nápady došli, a tak opakujeme zadanie, kladieme podotázky

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Cieľ

- Zistiť názory školskej (príp. mimoškolskej) komunity na určitú tému, napr. pri environmentálnom audite, monitoringu a evaluácii alebo informovaní a zapájaní komunity

Trvanie

- 60 až 90 minút na interview a 1 hodinu na prípravu a záverečnú diskusiu

Pomôcky

- Príručka k interview (vypracovaná žiakmi), poznámkové hárky, podložka na písanie s klipom a perá

Popis aktivity

- Spoločne so žiakmi vypracujeme príručku k interview. Tá bude obsahovať otázky, ktoré by chceli žiaci pri svojich prieskumoch položiť spolužiakom, učiteľom, školníkovi, rodičom, občanom mesta alebo relevantným inštitúciám. Okrem odpovedí by si mali poznačiť, kedy a kde interview uskutočnili a kto bol respondentom. Základom je vytvorenie skupiniek po 2 až 5 žiakov. Každá skupinka dostane príručku k interview, poznámkové hárky a perá. Pred začatím treba v každej skupinke vymenovať niekoho, kto bude klásť otázky. Ostatní môžu prispieť svojimi otázkami, sú však predovšetkým zodpovední za zapisovanie. Je potrebné dohodnúť si čas, kedy sa skupinka vráti späť na východiskové miesto (po 60 až 90 minútach). Potom skupinky začnú vykonávať interview. V dohodnutom čase sa všetci zídu na východiskovom mieste, porozprávajú sa a navzájom sa oboznámia s výsledkami. Na vyhodnotenie výsledkov by bolo vhodné dohodnúť si so žiakmi ďalšie stretnutie.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

SWOT analýza je nástroj strategického plánovania, ktorý využívajú najmä firmy na zhodnotenie svojej súčasnej situácie so snahou uskutočniť určitý cieľ. Môžeme ho však úspešne použiť aj v škole – ideálne sa hodí na spracovanie výsledkov auditu. Používa sa na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb, ktoré spočívajú v plánovanom projekte, na hodnotenie situácie, v ktorej sa škola nachádza. Zahŕňa monitorovanie vnútorného aj vonkajšieho prostredia školy.

Názov SWOT analýzy pochádza zo začiatkových písmen anglických slov: **Strengths** (silné stránky), **Weaknesses** (slabé stránky), **Opportunities** (príležitosti), **Threats** = ohrozenia.

Hlavnou úlohou SWOT analýzy je skompletizovať silné aj slabé stránky školy, jej príležitosti a riziká a zoradiť ich podľa dôležitosti. Silné a slabé stránky patria medzi tzv. vnútorné stránky, pretože ich môžeme ako škola sami ovplyvniť a pracovať na nich. Príležitosti a ohrozenia predstavujú vonkajšie stránky, pretože prichádzajú zvonku, môžu ohroziť náš projekt či zhoršiť našu situáciu, avšak nevieme ich sami ovplyvniť, resp. môžeme ich ovplyvniť len v malej miere.

Príklad

Na základe auditu pre tematickú oblasť VODA sme zistili nasledujúce údaje, ktoré sme sa snažili v tabuľke SWOT analýzy rozdeliť medzi silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia našej školy. Zoradili sme ich podľa dôležitosti.

SWOT analýza našej školy	
Plusy	Mínusy
<ul style="list-style-type: none"> pravidelne sledujeme spotrebu vody máme vymenených asi 20 % batérií za pákové 	<ul style="list-style-type: none"> míňame veľa vody v prepočte na osobu chemikálie z čistenia vylievame do umývadla na polovici kohútikov chýbajú tesnenia a tečú na vyučovaní sa neučíme o dôležitosti vody a o jej ochrane na WC máme staré nádržky s jednofázovým splachovaním potôčik pretekajúci v blízkosti areálu školy je znečistený odpadkami rastliny na školskom pozemku zalievame pitnou vodou na školskom pozemku máme studňu, ale nevyužívame ju v škole nemáme umiestnené tabuľky upozorňujúce na šetrenie vodou
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> v obci sa nachádza MVO zaoberajúca sa vodou a jej znečisťovaním možnosť požiadať o dotáciu v rámci programu obnovy škôl a vymeniť batérie a splachovače 	<ul style="list-style-type: none"> znečisťovanie potôčika miestnymi obyvateľmi možné znečistenie studne z podzemných vôd

Na základe výsledkov SWOT analýzy si môžeme určiť náš cieľ a k nemu vedúce aktivity. Pozrieme sa teda bližšie na naše plusy a mínusy, príležitosti a ohrozenia, na ktoré si musíme dať pozor, a na základe nich zistíme, že by sme si za cieľ na najbližšie dva roky mohli určiť „znížiť spotrebu pitnej vody o 10 % do konca školského roka XY“. Z auditu by sme tiež vychádzali pri plánovaní aktivít vedúcich k nášmu cieľu, napríklad:

- vymeniť tesnenia a utiahnuť tečúce kohútiky, príp. vymeniť pokazené;
- znížiť objem splachovanej vody na WC (výmenou splachovačov za dvojfázové, príp. zníženie objemu nádržky fľašou s vodou);
- zúčastniť sa na vzdelávaní v miestnej MVO zameranej na ochranu a šetrenie s vodou;
- pripraviť rovesnícke vzdelávanie na tému šetrenia a ochrany vody;
- urobiť kampaň v obci (napr. v spolupráci s miestnou MVO) na tému ochrany vody, neznečisťovania potoka;
- vyčistiť a sfunkčniť studňu na školskom pozemku a používať ju na zalievanie školskej záhrady (príp. nainštalovať sudy na zachytávanie dažďovej vody);
- pri umývadlách a WC nainštalovať tabuľky upozorňujúce na dôležitosť a spôsoby šetrenia vodou;
- a pod.

Tip

SWOT analýzu si môžeme vypracovať pre každú z tém zvlášť (ak robíme audit pre všetky témy), iba pre jednu tému alebo súhrnnú SWOT-ku zahŕňajúcu všetky témy.

Viac o tvorbe cieľov a aktivít do akčného plánu sa dozvieme v metodickej príručke Zelenej školy (3. krok: Enviromentálny akčný plán).

Cieľ

- Identifikovanie súčasných problémov na škole a hľadanie ich riešení
- Formulácia cieľov a aktivít do environmentálneho akčného plánu

Trvanie

- 2 hodiny

Pomôcky

- Veľký papier (baliaci, flipchartový)/tabuľa; fixky/kriedy; lepiace papieriky (post-it)

Tip

Pred začatím samotnej aktivity si môžeme so žiakmi pomocou metódy **brainstorming/brainwriting** spísať všetky problémy, ktoré nám vyšli v audite, alebo prípadne aj ďalšie, ktoré v škole vnímame. Z nich si potom napr. prostredníctvom **rozhodovania podľa bodov** vyberieme jeden, s ktorým budeme ďalej pracovať a vypracujeme k nemu projektový strom.

Popis aktivity

Pri použití tejto metódy si musíme v prvom rade **uvedomiť, čo je náš problém** a čo by bolo potrebné zmeniť. To si jednoducho určíme na základe výsledkov auditu, prípadne prostredníctvom úvodnej aktivity (pozri vyššie TIP).

Nemáme na škole zavedený triedený zber odpadu? Míňame v škole veľa pitnej vody? Neexistuje u nás skoro žiadne environmentálne povedomie? Vypaľuje sa v našej obci tráva? Pre každú školu predstavuje najväčší problém niečo iné. Je na nás, čo si zvolíme za náš „najpálčivejší problém“, a z neho potom budeme vychádzať pri formulovaní cieľa. Vezmime si ako príklad fiktívnu základnú školu v obci Mrkvičkovo, kde majú nasledovný problém:

„V škole síce máme zavedený separovaný zber odpadu, ale žiaci a učitelia aj tak hádzu odpadky do koša na komunálny odpad, prípadne hodia odpad do nesprávneho koša na triedený zber.“

Postup:

Prvé, čo so žiakmi urobíme, bude, že si **overíme, či sme vybrali taký problém, ktorý môžeme naozaj zmeniť**. To urobíme nasledovne:

1. Urobíme si analýzu nášho problému. Náš problém napíšeme do stredu veľkého papiera (napr. flipchartového alebo ešte väčšieho) alebo na tabuľu.
2. Potom si pripravíme malé papieriky (napríklad farebné „post-it“ lepiace papieriky) a zamyslíme sa, prečo podľa nás tento problém vznikol. **Aké sú príčiny tohto problému?** Spoločne nad nimi porozmýšľame a každú jednu príčinu napíšeme na jeden papierik a umiestnime kdekoľvek v dolnej časti papiera/tabule pod náš napísaný problém.

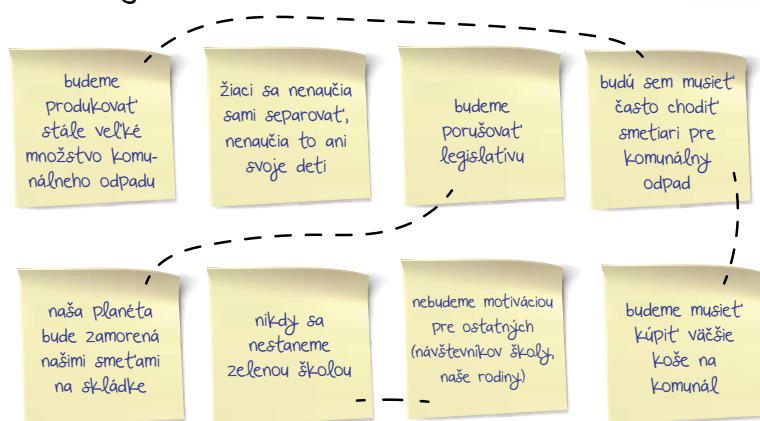
3. Do hornej polovice papiera/tabule nalepíme lepiace papieriky, na ktorých bude napísané: **Aké následky bude mať do budúca, ak bude náš problém pretrvávať?** Všetky nápady (aspoň 5) zapíšeme znovu (každý na jeden papierik) a prilepíme do hornej časti papiera. V našom modelovom príklade sa teda pýtame: „Ak bude pretrvávať stav, že nemáme funkčný separovaný zber odpadu, čo môže nastať v budúcnosti?“ Pokojne môžeme nechať žiakov popustiť uzdu svojej fantázie a ísť až do najväčších extrémov. Keď nájdeme všetky odpovede, ktoré nám napadnú, zase ich skúsime dať do podoby stromu:

DÔSLEDKY:	<ul style="list-style-type: none"> • budeme produkovať stále veľké množstvo komunálneho odpadu • žiaci sa nenaučia sami separovať, nenaučia to ani svoje deti • budeme porušovať legislatívu • budú sem musieť často chodiť smetiari po komunálny odpad • planéta bude zamorená našimi smeťami na skládke • nikdy sa nestaneme Zelenou školou • nebudeme motiváciou pre ostatných (návštevníkov školy, naše rodiny) • budeme musieť kúpiť väčšie koše na komunál
NÁŠ PROBLÉM	V škole nemáme funkčný separovaný zber odpadu.
PRÍČINY:	<ul style="list-style-type: none"> • žiaci nevedia, ako majú separovať, nevedia, čo kam patrí • chýbajú koše na triedený odpad • koše sú zle označené • koše sú ďaleko od tried • košov je málo • učitelia neseparujú, tak ani žiaci neseparujú • upratovačka nevie, čo s tým má robiť, a všetok odpad zmieša dokopy • nainštalovali sa koše bez vzdelávania • v blízkosti školy nie sú veľkoobjemové nádoby na separovaný odpad, nemáme to kam odnášať • žiaci sú leniví, nechce sa im triediť

4. Pozrime sa teraz spoločne na všetky príčiny. **Zamyslime sa, čo ich spája. Nájdeme medzi nimi také, ktoré sú viac všeobecné, a potom také, ktoré sú úplne konkrétne? Existuje medzi nimi spojitost, kde jedna príčina vychádza z inej?** Táto časť je náročnejšia na čas, pretože si musíme **určiť, ako tieto príčiny spolu súvisia.** Najprv vyberieme tie príčiny, ktoré sú najviac všeobecné. Tieto nalepíme na úplný spodok papiera. Potom začneme premýšľať, ako ostatné príčiny súvisia s týmito všeobecnými. Všetky ostatné príčiny teda dáme do súvislosti s tými pod nimi. Vždy platí, že ideme od všeobecnejších príčin odspodu po konkrétnejšie, až nám to vyústi do definície nášho problému. Niekedy sa stane, že objavíme dve alebo tri príčiny, ktoré sa vzájomne kombinujú. Vtedy ich umiestnime na rovnakú úroveň. Aby sme si overili, či sme strom zostavili správne, skúsime si ho prečítať tak, ako sme naznačili šípkami na obrázku. Čítame: „**Keďže žiaci nevedia, ako majú separovať a ktorý odpad kam patrí, má to za následok, že v škole nemáme funkčný separovaný zber odpadu.**“

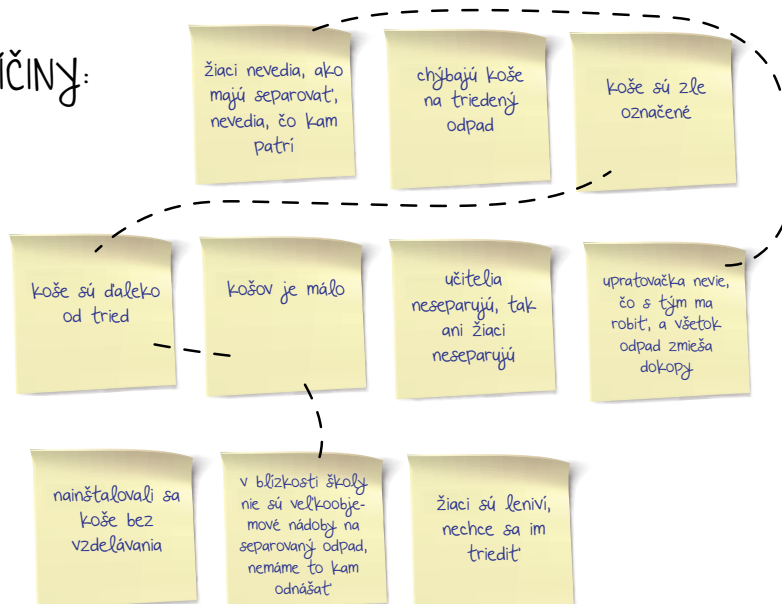
5. Rovnako **logicky si utriedime** aj **dôsledky** nášho problému. Tentokrát však budú tie konkrétnejšie dôsledky hneď nad názvom nášho problému a všeobecnejšie budú smerovať k hornému okraju. Dôsledky si tiež prečítame v súvislosti s naším problémom, napríklad: „**Ak** budeme mať nefunkčný separovaný zber odpadu, **tak** budeme porušovať legislatívu.

DÔSLEDKY:

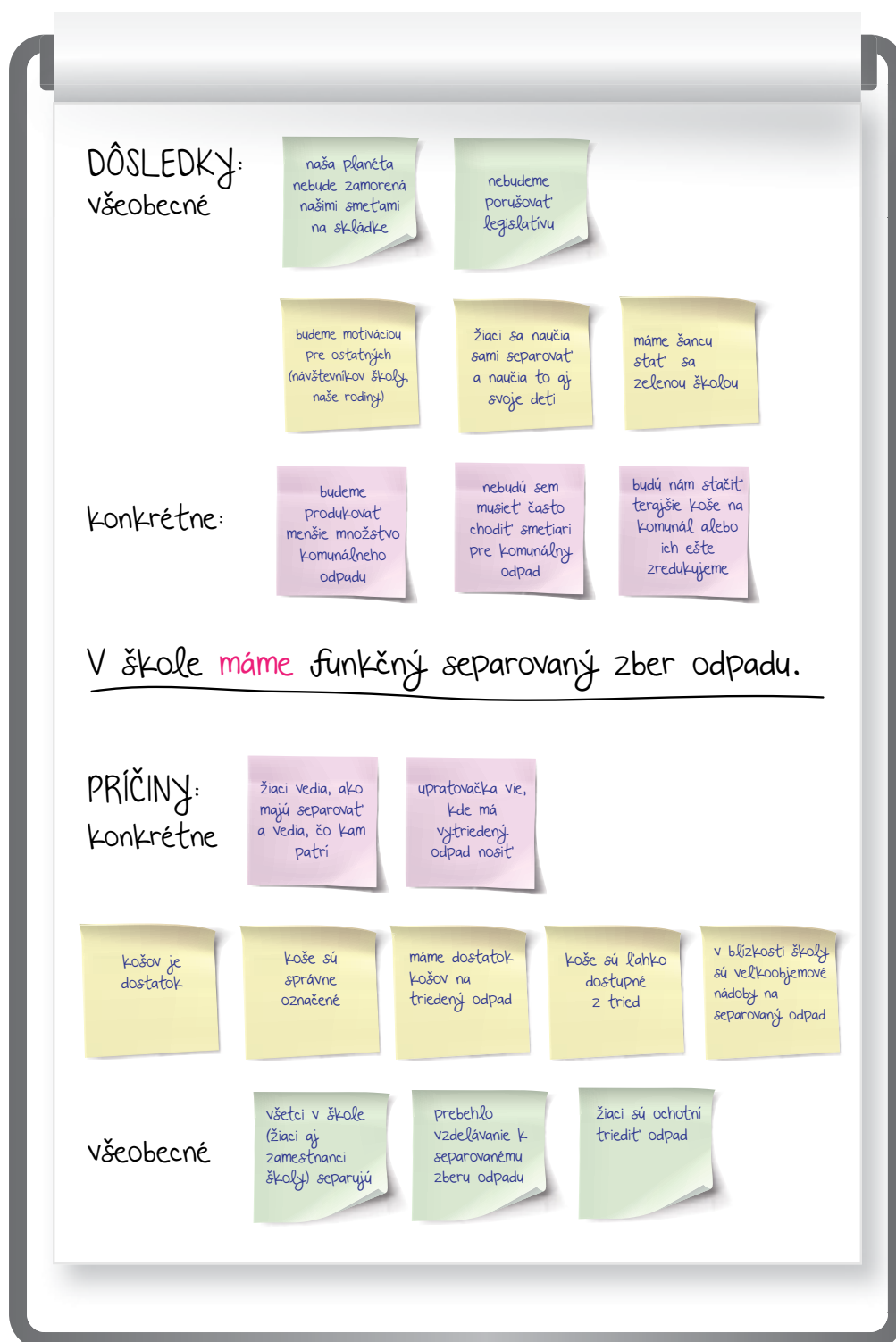

V škole nemáme funkčný separovaný zber odpadu.

PRIČINY:

6. Takýto hotový „príčinno-následný“ strom využijeme na to, aby sme si naplánovali ciele a aktivity do EAP. V tejto fáze **prestávame hovoriť alebo písať len o negatívach a problémoch a začíname ich riešiť**. Zoberieme si ďalšie lepiace papieriky a skúsime naše príčiny a dôsledky preformulovať do pozitív. To znamená, že skúsime akoby zázrakom „vyriešiť“ všetky príčiny a problémy. Ako by to vyzeralo v našom prípade? Samozrejme, keď sa pozrieme na náš strom, niektoré veci sme síce „vyriešili“ a napísali ich pozitívne, no nie vždy je reálne, aby taká situácia nastala. Preto sa zameriame hlavne na tie oblasti, ktoré sú v našich silách a dajú sa zmeniť.

7. Zo stromu vyberieme také oblasti (papieriky), ktoré by sme boli schopní zvládnuť v určitom časovom úseku. V našom prípade školy v Mrkvičkove by to napríklad bolo (na obrázku vyššie označené **inou farbou**): **V škole sú správne označené koše na separovaný odpad, prebehlo vzdelávanie k separovanému zberu odpadu, a tak všetci v škole (žiaci aj zamestnanci školy) separujú a upratovačka vie, kde má vytriedený odpad nosiť.** Tieto naše oblasti sa stávajú našimi konkrétnymi cieľmi, ktoré nám pomôžu riešiť všeobecný cieľ: „V škole máme funkčný separovaný zber odpadu.“ K cieľom si naplánujeme aktivity spolu so zodpovednými osobami, termínmi a indikátormi:

Aktivita	Zodpovedná osoba a termín	Indikátor úspešnosti
Čiastkový cieľ 1:	Označenie košov na separovaný odpad v priestoroch školy do konca roka 2016	
A1: Výroba návrhov na označenie košov na hodinách VV	Z: p. Nováková (učiteľka VV) T: október 2016	<ul style="list-style-type: none"> • min. 2 návrhy z každej triedy
A2: Hlasovanie za návrhy a výber víťazného návrhu	Z: p. Nováková (učiteľka VV) T: október 2016	<ul style="list-style-type: none"> • fotogaléria návrhov • vyplnená tabuľka s výsledkami hlasovania
A3: Spočítanie množstva košov v priestoroch školy	Z: Janka Múdra (žiačka VI. ročníka, člen kolégia) T: október 2016	<ul style="list-style-type: none"> • vyplnená tabuľka s celkovým počtom košov a ich umiestnením
A4: Výroba označení/nálepiek podľa víťazného návrhu a ich inštalácia	Z: p. Nováková (učiteľka VV) a žiaci z kolégia T: november 2016	<ul style="list-style-type: none"> • všetky koše na separovaný odpad v škole sú správne označené
Čiastkový cieľ 2:	Vzdelávanie na tému separovaný zber odpadu pre žiakov a zamestnancov školy do konca školského roka 2016/2017	
A1: Zaškolenie pani upratovačky	Z: Ferko Vysoký, Zuzka Malá (žiaci VII. ročníka, členovia kolégia) T: október 2016	<ul style="list-style-type: none"> • vyrobená PPT prezentácia a letáčik s informáciami pre pani upratovačku
A2: Návrh a príprava rovesníckeho vzdelávania	Z: p. Drienovská (šk. koordinátorka), žiaci VII. a IX. ročníka T: november – december 2016	<ul style="list-style-type: none"> • spísaný scenár rovesníckeho vzdelávania • min. 20 žiakov zainteresovaných do tvorby a prípravy vzdelávania
A3: Realizácia rovesníckeho vzdelávania žiakmi II. stupňa pre žiakov I. stupňa a zamestnancov školy	Z: p. Drienovská (šk. koordinátorka), žiaci VII. a IX. ročníka T: január – apríl 2016	<ul style="list-style-type: none"> • 80 % žiakov a zamestnancov školy zúčastnených na vzdelávaní • fotodokumentácia z priebehu vzdelávania
A4: Test „Vieme správne triediť odpad?“ pre žiakov a zamestnancov školy	Z: Slávka Kováčová, Betka Tuliánová, Janko Rýchly (žiaci IV. ročníka)	<ul style="list-style-type: none"> • vyplnená tabuľka s výsledkami testu • plagát s vyhodnotením výsledkov, umiestnený na nástenke Zelenej školy

Cieľ

- Stanovenie priorít pri vypracovaní environmentálneho akčného plánu
- Stanovenie priorít pri všetkých krokoch, keď viacero osôb musí prijať rýchle rozhodnutie

Trvanie

- 10 až 20 minút

Pomôcky

- Nalepovacie body (body možno nakresliť aj pastelkami, jeden alebo viacero veľkých hárkov papiera)

Popis aktivity

- Metóda rozhodovanie podľa bodov je postup hlasovania vhodný pre všetky situácie, v ktorých treba prijať rozhodnutie rýchlo a participatívne. Môže ísť napríklad o rozhodovanie medzi rôznymi nápadmi, návrhmi na riešenie a návrhmi tém. Návrhy sa zozbierajú vopred (napríklad s použitím metódy brainwriting/brainstorming) a napíšu sa na kartičky alebo heslovito priamo na hárok papiera a prehľadne sa usporiadajú. Všetci účastníci dostanú od moderátora nalepovacie body. Pri viacbodovom rozhodovaní by mala každá osoba dostať minimálne tri body, maximálne sa však počet bodov musí rovnať polovici všetkých návrhov na hlasovanie (napr. desať návrhov zodpovedá piatim nalepovacím bodom pre jedného účastníka). Pri jednobodovej otázke dostane každý účastník jeden bod, ktorý môže nalepiť k favorizovanému návrhu. Účastníci pridelujú svoje body na konkrétne formulovanú otázku (napr. „Ktoré témy sú pre mňa najdôležitejšie?“). Účastníci môžu jednému návrhu prideliť niekoľko bodov alebo aj všetky body. Keď všetci účastníci pridelia svoje body, pridelené body jednotlivým návrhom sa spočítajú a výsledok sa zaznamená. Nasleduje vyhodnotenie a diskusia.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Cieľ

- Motivácia kolégia
- Zozbieranie nápadov a prianí na vytvorenie environmentálneho akčného plánu
- Zozbieranie želaní na vytvorenie školského vzdelávacieho programu
- Sformulovanie vízií na spoluprácu s mimoškolským partnerom
- Zozbieranie nápadov na vypracovanie Eko-kódexu školy

Trvanie

- 20 minút na jeden cieľ

Pomôcky

- Perá, veľký hárok papiera, nástenka

Popis aktivity

- Predpokladom pre túto metódu je, aby kolégium už bolo rozhodnuté pre témy, na ktorých chce pracovať. Moderátor napíše názov témy do stredu hárku papiera a zakrúžkuje ho. Účastníci pomenúvajú všetky predpoklady a akčné kroky, ktoré súvisia s úspešným spracovaním tejto témy. Moderátor ich potom logicky pospája čiarami medzi sebou a s názvom témy. Pomocou tejto vzniknutej myšlienkovvej mapy možno sformulovať ciele a opatrenia.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Cieľ

- Zapojenie školskej komunity do vypracovania environmentálneho akčného plánu
- Zapojenie školskej komunity do vypracovania školského vzdelávacieho programu

Trvanie

- 30 minút

Pomôcky

- Hárok názorov pre každého účastníka (príloha G), perá, materiál na vytvorenie výstavy, prípadne digitálny fotoaparát

Popis aktivity

- Žiaci poznačia na „názorovník“ (hárok papiera s názormi žiakov) svoje prania, kritiku a problémy týkajúce sa určitej záležitosti na škole. Dostanú na to „hárok názorov“ a zadanie vo forme otázok, ako napríklad: „Čo by si chcel(a), aby sa zmenilo?“, „Čo sa ti páči?“, „Čo sa ti vôbec nepáči?“ alebo „Čo treba zmeniť?“. Otázku napíšeme na vrchnú časť papiera. Žiaci vpisujú svoje prania a kritiku atď. do veľkej bubliny. Na záver prednesú všetci žiaci svoje názory a urobia na nástenke (alebo na bielozhovej šnúre) „výstavu názorov“. Spoločne prediskutujú výsledky, prípadne k výstave pridajú fotografiu žiakov a môžu ju verejne vystaviť.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Môj názor:

Cieľ

- Zostavenie environmentálneho akčného plánu

Trvanie

- 2 hodiny

Pomôcky

- Veľká nástenka, obrázok stôp (ľavého a pravého chodidla), materiál na moderovanie (kartičky, špendlíky, fixky)

Popis aktivity

- Táto metóda je vhodná na stručné načrtnutie akčnej stratégie na realizáciu určitého projektu, v našom prípade EAP. Moderátor pripraví veľkú nástenku. V hornej časti je napísaný náš cieľ. Pod ním sú zdola nahor popripínané „stopy“, ktoré symbolizujú cestu. Príklady riešených problémov: „Ako by sme mohli dosiahnuť vyššiu mieru spolurozhodovania?“, „Čo môžeme urobiť, aby bola naša škola ekologickejšia?“ atď. Žiakov rozdelíme na menšie skupiny po 3-4 osoby. Tímy dostanú zadanie, aby hľadali návrhy na riešenie a heslovite ich napísali na kartičky. „Odborníčky a odborníci“ majú na to 30 minút. Potom sa všetky malé skupiny spoja a prezentujú svoje návrhy na riešenie. Kartičky pripevnia na malú nástenku vedľa veľkej nástenky so stopami. Podobné návrhy spoja do jedného a potom ich roztriedia podľa tém.
- V ďalšom kroku obráti skupina svoju pozornosť na veľkú nástenku „Naša cesta“. Ako by sme mohli spojiť jednotlivé návrhy do jednej cesty a zostaviť jednu konkrétnu akčnú stratégiu na dosiahnutie cieľa? Odporúča sa zapísať návrhy na riešenie nanovo na „stopy“ a zároveň urobiť menšie korektúry. Ak sa tak ešte nestalo, jednotlivé kroky sa na záver zoradia podľa účelného, väčšinou časového sledu („Čo urobíme najskôr?“, „Čo bude nasledovať?“ atď.). Takto vzniknutá akčná stratégia „Naša cesta“ je východiskovým bodom pre konkrétne plánovania: „Čo je potrebné urobiť na dosiahnutie prvého kroku?“, „Kto bude za čo zodpovedný?“, „Kto by nás mohol podporovať?“ atď.

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.
Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

PREDMET		Environmentálna výchova					
Ročník		5					
Časový rozsah výučby		1 hod. týždenne/33 hodín ročne					
Vysvetlivky		H = počet hodín, ENV = environmentálna výchova, GEO = geografia, CHE = chémia, MV = mediálna výchova, BIO = biológia, EV = etická výchova, OV = občianska výchova					
H	Tematický celok	Téma	Cieľ	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie (metódy, formy, postupy)	Medzi-predmetové vzťahy
September							
2	Environmentálna výchova	Zoznámte sa s predmetom	Vytvoriť pozitívnu klímu v triede a pripraviť žiakov na získavanie nových poznatkov.	Čo je ENV, aké témy obsahuje, čo zahŕňa.	Zistiť úroveň vedomostí žiakov z oblasti ENV formou stromu očakávaní. Oboznámiť žiakov s osnovou učiva ENV.	Rozhovor, strom očakávaní, brainstorming.	EV, OV
1	Ekologická stopa	Čo je to ekologická stopa	Základné pochopenie pojmu environmentálna výchova. Vysvetlenie pojmu. Pochopenie svojej vlastnej ekologickej stopy.	Ekologická stopa. Stanovenie ekologickej stopy. Štáty a ich ekol. stopa.	Vysvetliť pojem ekologická stopa. Uvedenie si vlastnej ekol. stopy. Pochopenie rozdielov medzi jednotlivými krajinami.	EkoHra, kvíz, motivačné rozprávanie	BIO, EV
1		Moja ekologická stopa	Pochopiť dopady vlastného správania na životné prostredie. Osvojiť si základný výpočet ekologickej stopy.	Výpočet ekologickej stopy.	Vedieť vypočítať svoju vlastnú ekologickú stopu.	Práca s pracovným listom	BIO, EV, OV
Október							
1	Ekologická stopa	Ako znížiť ekologickú stopu	Pochopiť ako môžeme my sami znížiť svoj dopad na životné prostredie.	Spôsob zníženia ekologickej stopy.	Vymenovať a realizovať spôsoby na zníženie ekologickej stopy.	Samostatná práca žiakov s využitím prac. listu Výklad. Rozprávanie.	BIO, EV, OV
1	Odpad	Odpad	Poznať definíciu odpadu. Vedieť odpad roztriediť na jednotlivé druhy a zložky. Poznať príčiny vzniku odpadu a pochopiť význam minimalizácie, znovupoužívania, recyklácie. Poznať spôsoby likvidácie odpadu a dopad jednotlivých technológií likvidácie na živ. prostredie.	Typy odpadu, vznik odpadu a jeho spracovanie	Rozšíriť typy odpadu. Vysvetliť vznik odpadu a jeho spracovanie.	Samostatná práca s internetom. Skupinová práca žiakov s pomôckami.	BIO, CHE, EV, MV

Október – november							
2	Odpad	Odpadová politika	Pochopenie základného princípu odpadovej politiky Slovenskej republiky - minimalizovanie, znovupoužitie a separovanie odpadu. Pochopenie pojmu nulový odpad.	Minimalizovanie. Znovupoužívanie. Separovanie. Nulový odpad.	Získať praktické návyky a zručnosti triedenia odpadu. Získať zručnosti, ktoré umožňujú riešiť problémy a rozhodovať na základe získaných skúseností zo životného prostredia školy a jej širšieho okolia.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV
November							
2	Odpad	Náš vplyv na odpad	Pochopenie našej vlastnej zodpovednosti vo vytváraní odpadov.	Koľko odpadu vytvorím ja.	Získať praktické vedomosti o tom koľko odpadu vyprodukuje každý z nás a ako môžeme znížiť jeho množstvo.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV
December							
2	Odpad	Praktická ukážka	Ukázať žiakom realitu vývozu a dotriedňovanie odpadu.	Skládka, dotriedňovacia linka.	Pochopiť fungovanie skládky a dotriedňovacej linky.	Exkurzia.	BIO, OV, EV, CHE
December – január							
1	Voda	Voda	Čo je voda a jej význam pre život. Vodné zdroje, pitná voda, úžitková voda, odpadová voda, kolobeh vody.	Voda. Kolobeh. Vodné zdroje. Pitná voda. Odpadová voda.	Popísať, prečo je pre človeka a živé organizmy dôležitá voda, zloženie vody.	Samostatná práca žiakov s využitím pracovného listu. Výklad. Rozprávanie.	BIO, CHE
Január							
2	Voda	Ochrana vody a jej znečistenie	Pochopenie dôležitosti ochrany vodných zdrojov pre život.	ČOV (malé a veľké). Ochrana, šetrenie a využívanie vody.	Zhodnotiť vplyv človeka na vodný ekosystém a navrhnúť riešenia vyšších vlastných dopadov.	Výklad s využitím pomôcok. Aktivizujúci rozhovor. EkoHra.	BIO, OV, EV
Február							
2	Voda	Virtuálna voda	Uvedenie si toho, že voda nie je len pitná, ale existuje aj pojem virtuálna voda.	Virtuálna voda a jej výpočet.	Výpočet virtuálnej vody za 1 deň na každého žiaka. Uvedenie si iných typov vody.	Práca s interaktívnou tabuľou. Samostatná práca s pracovnými listami.	BIO, EV, MV
Február – marec							
2	Voda	Praktická ukážka	Ukázať žiakom reálne nakladanie s odpadovými vodami.	Odpadové vody a ich čistenie.	Pochopiť fungovanie čističiek odpadových vôd.	Exkurzia.	BIO, OV, EV, CHE

Marec							
2	Energia a racionálne využívanie prírodných zdrojov	Zdroje energie a jej druhy	Pochopenie druhov a zdrojov energie a jej význam.	Obnoviteľné a neobnoviteľné Zdroje energie. Význam prírodných zdrojov - nielen pre človeka.	Poznať jednotlivé prírodné zdroje a pochopiť ich význam.	Výklad s využitím pomôcok. Aktivizujúci rozhovor. EkoHra.	BIO, GEO, EV
2		Využívanie energie	Snaha o racionálne využívanie prírodných zdrojov a pochopenie možností alternatívnych zdrojov, či nášeho vlastného šetrenia.	Alternatívne zdroje energie. Možnosti šetrenia.	Racionálne využívanie prírodných zdrojov. Šetrenie prírodných zdrojov a využívanie alternatívnych zdrojov energie.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE
Marec - apríl							
2	Energia a racionálne využívanie prírodných zdrojov	Virtuálna energia	Uvedomenie si toho, že energia nie je len tá elektrická, ale existuje aj pojem virtuálna energia - jeho pochopenie a prenesenie do praxe.	Virtuálna energia a jej výpočet.	Vysvetlenie pojmu. Výpočet spotreby energie na oblečenie, potraviny a pod.	Práca s interaktívnou tabuľou. Samostatná práca s pracovným listom.	BIO, EV, MV
Apríl							
2	Deň Zeme	Príprava rovesníckeho vzdelávania	Prenos získaných informácií prostredníctvom rovesníckeho vzdelávania na ostatných spolužiakov na škole.	Deň Zeme	Prenos získaných informácií o témach ekologická stopa, odpady a energia.	Rovesnícke, zážitkové vzdelávanie.	EV, MV
Máj							
2	Energia a racionálne využívanie prírodných zdrojov	Praktická ukážka	Interaktívnym spôsobom, pomocou exponátov, hier, pokusov a prak. ukážok, oboznamovať s aktuálnymi témami ako napr. odkiaľ získavame energiu, aký je jej vplyv na životné prostredie, ako dosiahnuť úspory energie, čo sú to alternatívne zdroje energie a pod.	Energia 3. tisícročia.	Uvedomiť si spoluzodpovednosť za stav životného prostredia. Získať praktické návyky na racionálne využívanie prírodných zdrojov. uvedomovať si problémy životného prostredia miestneho, regionálneho, národného alebo globálneho charakteru a významu.	Interaktívna výstava/Exkurzia.	BIO, OV, EV, CHE
1	Prepojenie tém a opakovanie	Odpad, voda, energia a doprava	Uvedomenie si prepojenia jednotlivých získaných vedomostí.	Odpad, voda, energia a doprava.	Uvedomiť si prepojenosť v témach odpad, voda a energia s témou dopravy.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE

1	Prepojenie tém a opakovanie	Odpad, voda, energia a ochrana prírody.	Uvedomenie si prepojenia jednotlivých získaných vedomostí.	Odpad, voda, energia a ochrana prírody.	Uvedomiť si prepojenosť v témach odpad, voda a energia s témou chrany prírody.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE
Jún							
1	Prepojenie tém a opakovanie	Odpad, voda, energia a ovzdušie.	Uvedomenie si prepojenia jednotlivých získaných vedomostí.	Odpad, voda, energia a ovzdušie.	Uvedomiť si prepojenosť v témach odpad, voda a energia s témou ovzdušia.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE
1		Odpad, voda, energia a zelené obstarávanie.		Odpad, voda, energia a zelené obstarávanie.	Uvedomiť si prepojenosť v témach odpad, voda a energia s témou zeleného obstarávania.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE
1	Environmentálna výchova	Zhrnutie učiva	Opakovanie a utvrdenie vedomostí z celého roka.	Ekologická stopa. Odpad. Energia. Voda. Medzitémové vzťahy.	Utvrdenie prebraného učiva.	Spoločná práca v triede Projektové vyučovanie.	BIO, OV, EV, CHE

Učebné osnovy	<i>Environmentálna výchova</i>
Časový rozsah výučby	1 hod. týždenne/33 hodín ročne
ŠVP: ISCED 2	Štátny vzdelávací program pre 2. stupeň základnej školy v Slovenskej republike
Ročník	V.
Stupeň vzdelávania	ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie
Forma štúdia	denná
Vyučovacia jazyk	slovenský

1. Charakteristika učebného predmetu

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím, kde sú vzájomne prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne. Na realizácii prierezovej témy sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti (vyučovacie predmety). Vzájomným prepojením, rozšírením, upevňovaním a systematizáciou vedomostí, špeciálnych návykov a zručností upozorňujeme žiakov na súvislosti medzi poznatkami, ktoré si už osvojili na pochopenie problematiky zo širšieho pohľadu. Len tak dokážu skutočne pochopiť globálne problémy. Pochopenie je základnou podmienkou aktívneho prístupu žiakov k efektívnej ochrane a udržateľnému stavu životného prostredia.

2. Ciele predmetu

Cieľom prierezovej témy Environmentálna výchova je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že v oblasti vedomostí, zručností a schopností nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi; poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta; pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu.

3. Kľúčové kompetencie:

a) V oblasti vedomostí, zručností a schopností:

- schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi;
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta;
- schopnosť pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu;
- poskytovať vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu;

- rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni;
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu;
- vedieť hodnotiť objektivnosť a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská;
- schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce.

b) V oblasti postojov a hodnôt:

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu;
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu;
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia;
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu;
- prehlbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania k životnému prostrediu;
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy niest zodpovednosť.

c) V rovine pracovných činností a zručností:

- tvorba životného prostredia;
- pestovanie liečivých rastlín v bylinnej špirále;
- pri pestovaní črepníkových rastlín a ošetrovaní vysadených drevín v areáli školy a kvetinových záhonov pred školou.

Rozvoj ďalších kľúčových kompetencií:

- komunikačných zručností - vyjadriť vlastný názor na životné prostredie ústnou, písomnou a dramatickou formou;
- numerických zručností - zhromažďovať, triediť, analyzovať údaje, interpretovať údaje o životnom prostredí;
- sociálnych zručností – pracovať kooperatívne, v skupinách, vypočuť iných;
- informačných, komunikačných a technických zručností – zaznamenávať informácie o spotrebe energií do počítačovej databázy, vedieť základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou;

- spôsobilosti riešiť problém – dokázať spoznávať pri jednoduchých riešeniach ich klady a zápory a uvedomovať si potrebu zvažovať úrovně ich rizika;
- spôsobilosti k celoživotnému učeniu – získavať, analyzovať, interpretovať a hodnotiť informácie o životnom prostredí z rozličných zdrojov (internet, odborná literatúra, časopisy).

4. Obsahový a výkonový štandard

ODPAD	
Hodnoty a postoje žiaka	Zaujímať sa o stav životného prostredia, o svoje zdravie, vedieť zhodnotiť svoje nedostatky, rezervy, chápať význam ochrany životného prostredia a význam dobrovoľníctva. Uvedomiť si vplyvy vlastného správania.
Obsah	Odpad – typy odpadu, vznik odpadu a jeho spracovanie. Odpadová politika – minimalizácia, znovupoužívanie, separovanie. Náš dopad na odpad – výpočet našej spotreby odpadu a náš dopad na životné prostredie.
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> • Poznať definíciu odpadu. • Vedieť odpad roztriediť na jednotlivé druhy a zložky. • Poznať príčiny vzniku odpadu a pochopiť význam minimalizácie, znovupoužívania, recyklácie. • Poznať spôsoby likvidácie odpadu a dopad jednotlivých technológií likvidácie na životné prostredie. • Získať praktické návyky a zručnosti triedenia odpadu. • Získať zručnosti, ktoré umožňujú riešiť problémy a rozhodovať na základe získaných skúseností zo životného prostredia školy a jej širšieho okolia. • Oboznámiť sa s činnosťou mimovládnych organizácií a dobrovoľníctvom v praxi.

VODA	
Hodnoty a postoje žiaka	Schopnosť chápať význam vody ako jednej z priorít života na Zemi. Chápanie vody ako energie, ktorú spotrebúvame.
Obsah	Voda – čo je voda a jej význam pre život. Vodné zdroje, pitná voda, úžitková voda, odpadová voda, kolobeh vody. Ochrana vody a jej znečistenie – čističky odpadových vôd (malé a veľké), ochrana vody, šetrenie vody, využívanie vody, odpadová voda. Virtuálna voda – vysvetlenie pojmu, výpočet spotreby vody na oblečenie, potraviny a pod.
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> • Poznať kolobeh vody v prírode, charakterizovať význam vody pre živé organizmy, zhodnotiť negatívny vplyv človeka na vodu, vedieť vypočítať množstvo virtuálnej vody spotrebovanej na bežné oblečenie a jedenie.

ENERGIA A RACIONÁLNE VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV	
Hodnoty a postoje žiaka	Schopnosť chápať vyčerpatelnosť zdrojov na Zemi. Rozvoj empatie, sebakritiky a uvedomovanie si dopadov nášho správania a mýšľanie zdrojov.
Obsah	<p>Zdroje energie a jej druhy – obnoviteľné a neobnoviteľné. Zdroje energie. Význam prírodných zdrojov – nie len pre človeka.</p> <p>Využívanie energie - Racionálne využívanie prírodných zdrojov: šetrenie prírodných zdrojov, využívanie alternatívnych zdrojov energie.</p> <p>Virtuálna energia – vysvetlenie pojmu, výpočet spotreby energie na oblečenie, potraviny a pod.</p>
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> • Poznať jednotlivé prírodné zdroje, pochopiť ich význam a globálne prepojenie súvislostí ovplyvňujúcich ich stav. Poznať svoje práva, ale aj povinnosti týkajúce sa ochrany prírody. • Uvedomiť si spoluzodpovednosť za stav životného prostredia. • Získať praktické návyky na racionálne využívanie prírodných zdrojov. • Uvedomovať si problémy životného prostredia miestneho, regionálneho, národného alebo globálneho charakteru a významu.

5. Metódy a formy

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využijeme motivačné metódy, ako je **motivačné rozprávanie** (citové približovanie obsahu učenia), **motivačný rozhovor** (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), **motivačný problém** (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), **motivačnú demonštráciu** (vzbudenie záujmu pomocou, ukážky).

- **Expozičné metódy** využijeme najmä pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Použijeme nasledovné: **rozprávanie** (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), **vysvetľovanie** (logické systematické sprostredkovanie učiva), **rozhovor** (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), **beseda** (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom), **demonštračná metóda** (demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín), **pozorovanie** (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), **manipulácia s predmetmi** (praktické činnosti, experimentovanie, pokusy, didaktická hra), **inštruktáž** (vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k chápaniu slovnému a písomnému návodu).
- Zaoberať sa budeme aj **projektovými problémovými metódami** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).
- Pre realizáciu cieľov sú dôležité **praktické aktivity** (samostatná činnosť na základe inštruktáže) – pozorovanie dostupných prírodných procesov na podporu chápania vzájomných vzťahov a ich významu. Pri pozorovaniach uprednostníme živé biologické objekty.
- Z **aktivizujúcich metód** budeme využívať diskusiu, situačné, didaktické, kooperatívne vyučovanie.

- **Fixačné metódy** - napr. metódy opakovania a precvičovania.
- Podstatnú časť budú tvoriť terénne pozorovania a praktické aktivity.

6. Kontrola a hodnotenie žiakov

Kritériá hodnotenia sú vypracované podľa platných metodických pokynov na hodnotenie žiakov základných škôl. Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa budú uplatňovať nasledovné formy:

a) Verbálna forma

- zisťovať a hodnotiť sa bude osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovým štandardom
- pri prezentovaní vedomostí sa budú uprednostňovať žiaci na základe dobrovoľnosti

b) Písomná forma

- osvojenie základných poznatkov sa bude kontrolovať a hodnotiť na konci tematického celku formou kontrolných prác
- kritériá hodnotenia:
 - 100 % – 90 % výborný (1)
 - 89,9 % – 75 % chválitebný (2)
 - 74,9 % – 55 % dobrý (3)
 - 54,9 % – 30 % dostatočný (4)
 - 29,9 % – 0 % nedostatočný (5)

c) Praktické aktivity

- hodnotiť sa bude samostatná činnosť, prezentácia projektov, skupinová spolupráca

7. Učebné zdroje:

Knihy

- Ekoškola – ako začať, pokračovať a... ako neskončiť, Centrum environmentálnych aktivít Trenčín, 2004
- E. Galanska, Ž. Halaszova: Čarovná záhrada, ktorú deti milujú, OZ Jablonka, 2010
- Chápadlo, Združenie Slatinka, 2011
- Silvia Szaboova, Štefan Szabo, Renáta Pastorova: Dľaň plná záhradných inšpirácií, O. Z. SOSNA, 2004

- Urbanizmus a environmentálna výchova, Zelena linka Puchov a Centrum environmentálnych aktivít Trenčín, 2004
- Komu patri Zem, Metodička príručka globálneho vzdelávania pre učiteľov, Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, 2011
- odborné časopisy – ĎalEKOhľad a pod.

Web stránky

- www.minedu.sk
- www.statpedu.sk
- www.zelenaskola.sk
- www.cea.sk
- www.rvp.cz
- www.zivica.sk

Envirotýždeň 2014 v Škole U Filipa – Dobrodružná cesta zdravých potravín

Pondelok (1. týždeň) – téma: POTRAVINY A DOPRAVA	
Kedy?	Aktivita
komunita (8:00 – 8:20)	Komunitka venovaná začiatku Envirotýždňa - navodenie atmosféry. Evokácia - učiteľka kladie deťom otázky a baví sa s nimi na danú tému.
Dobrovoľný blok (učitelia sa dohodnú v triede, ktorý blok sú ochotní tejto téme venovať, je na vás či to bude 1. blok (8:40 – 10:10), 2. blok (10:40 – 12:10) alebo 3. blok (12:40 – 14:00))	V triede si nakrájame na kúsky koláč, ktorý deti ochutnávajú a pri tom sa snažia uhádnuť, čo všetko v tom koláči je, z akých surovín je zložený.
	Svoje domnienky si zapisujú do PL (môžu pracovať samostatne alebo v dvojiciach, prípadne trojiciach). Necháme im nejakých 10 minút na nakrájanie rozdelenie koláča a odhad surovín, ktoré v koláči sú. Potom sa ich spytujeme aké boli ich odhady a keď niektorú surovinu určia správne napíšeme ju na tabuľu alebo na flipchart.
	Keď už máme určené a zapísané všetky správne suroviny, vyzveme deti, aby si tipli, odkiaľ asi daná surovina pochádza a koľko kilometrov k nám musela precestovať. Ak sa netrafia, nevadí, správnu odpoveď im pri každej surovine prezradíme a zapíšeme na tabuľu/ flipchart.
	Nakoniec necháme deti vypočítať, koľko kilometrov "precestoval" celý koláč (pri menších deťoch môžeme počítat za nich, ale pred nimi :) a porovnať im výslednú vzdialenosť k niečomu, aby si to vedeli predstaviť, napr. priemer Zeme = 12 742km).
	Po výpočte sa spolu s nimi zamyslíme nad tým, prečo ku nám potraviny musia cestovať takú diaľku a ktoré z tých surovín v koláči by sme vedeli vyprodukovať aj na Slovensku. Tiež sa bavíme o tom, čo to vlastne znamená pre Zem, že potraviny cestujú takú diaľku = znečisťovanie ovzdušia.
Nakoniec si v skupinkách (alebo jednotlivo, ako chcú a podľa veku) spíšu vlastný recept na nejaký koláč, prípadne iný pokrm, ktorý by sa dal pripraviť len z regionálnych potravín a prípadne k nemu nakreslia aj ilustračný obrázok :) Spoločne si tak potom z receptov zo všetkých tried vytvoríme "Filipov eko-receptár" :)	

Utorok (1. týždeň) – téma: POTRAVINY A VODA	
Kedy?	Aktivita
komunita	Rozhovor k téme potraviny a voda s deťmi.
Dobrovoľný blok (B1, B2 alebo B3)	Môžeme pracovať v triede všetci spolu alebo v skupinách. Podľa toho si pripravíme počet PL. Pracovné listy, na ktorých budú obrázky rôznych potravín a kartičky s rôznym objemom vody v litroch nastriháme a zamiešané položíme na koberec, prípadne na lavice. Úlohou detí bude priradiť ku každej potravine správnu kartičku s objemom vody, ktorá je potrebná na ich dopestovanie/ dochovanie.
Dobrovoľný blok (B1, B2 alebo B3)	Potom si spolu skontrolujeme, či to priradili správne a pre menšie deti (ale zide sa to aj väčším :)) môžeme aj na obrázkoch ukázať, koľko je to napríklad 2L fľaša, alebo vedier alebo plných vaní :)

Dobrovoľný blok (B1, B2 alebo B3)	Deti necháme zoradiť tieto potraviny podľa toho, vypestovanie/ dochovanie ktorej potraviny potrebujeme najmenej vody a pre ktorú najviac. Následne s nimi diskutujeme, čo nám z toho vyplýva, aké by mali návrhy na to, ako znížiť spotrebu tejto "virtuálnej vody".
	Potom sa s deťmi krátko porozprávame o tom, že okrem tejto "virtuálnej" vody, ale každý deň vodu aj pijeme. Či už ako čistú vodu, alebo v podobe iných nápojov - môžeme sa ich povypytať čo najradšej pijú a či si myslia, že je to zdravé.
	Po tejto aktivite v triede nasleduje aktivita na chodbe - <i>Najlepší ŠUFácky koktejl</i> :) Na prvostupniarskej chodbe - 1. poschodie - bude nainštalovaný bar, kde s deťmi prídeme, rozdelia sa do 4 skupín a ich úlohou bude z ponúknutých prírodných prísad si nejaké vybrať a namiešať podľa nich ten najlepší, najlákavejší, najchutnejší koktejl. Skupiny si svoje nápoje nakoniec navzájom ochutnajú a rozhodnú sa pre ten, ktorý je podľa nich najlepší a ten postupuje ako reprezentačný nápoj ich triedy do ďalšieho kola :)
po B3 - 14:00	Keď si už svoj reprezentačný koktejl vyberie všetkých osem tried, nastupuje na scénu Kolégium Zelenej školy ako odborná porota, ktorá spolu určí víťazný " <i>ŠUFácky prírodný koktejl</i> ", ktorý môžeme podávať na rôznych našich akciách :)

Streda (1. týždeň) – téma: POTRAVINY A NAŠE ZDRAVIE

Kedy?	Aktivita
komunita	S deťmi sa rozprávame na tému potravín a zdravia, pýtame sa ich čo vedia o Ečkách a nakoniec ich požiadame, aby dnes nevyhadzovali obaly z toho, čo majú na desiatu - ak sú to nejaké keksíky, cukríky, croisanty, chipsy (proste niečo s pôvodným obalom z obchodu) pretože to budeme potrebovať neskôr.
Dobrovoľný blok (B1, B2 alebo B3)	Deťom pustíme videá z relácie <i>Peklo na talíri</i> a to konkrétne tieto dve: http://www.stream.cz/peklonataliri/675505-gronska-pomazanka http://www.stream.cz/peklonataliri/765767-ecka-pro-deti Po prezretí týchto dvoch krátkych videí si s deťmi priblížime, čo vlastne Ečka znamenajú, ako sa delia, že existujú aj prírodné neškodné Ečka, ale aj veľmi nebezpečné.
	Potom si deti vytiahnu obaly z jedál, ktoré mali na raňajky/desiatu, rozdáme im lupy, pretože pri niektorých obaloch ich budú potrebovať a za úlohu budú mať podľa tabuľky s rozdelením Ečiek, ktorú sme im dali zhodnotiť konkrétny keksík (prípadne čo majú k dispozícii) z hľadiska Ečiek, koľko obsahuje dokopy Ečiek, ktoré patria do akej kategórie, koľko ich je nebezpečných. Nakoniec môžeme vyhodnotiť najzdravšiu a najnebezpečnejšiu potravinu, z tých, ktoré hodnotili. Môžete opäť pracovať jednotlivito alebo v skupinách, záleží to od vás ako sa rozhodnete a samozrejme od veku a schopností detí.

Dobrovoľná úloha (alebo 1. stupeň v ŠKD)	Ak bude čas a chuť, môžeme si spraviť plagát s informáciami, ktoré sme v pátraní zistili :)
--	---

Veľkonočné prázdniny

Streda (2. týždeň) – téma: POTRAVINY A ODPADY	
Kedy?	Aktivita
komunita	Evokácia - kladieme deťom otázky a bavíme sa s nimi na danú tému. Na začiatku desiatovej prestávky si každý vyloží desiatu na lavicu a spočíta v koľkých obaloch má zabalenú desiatu. Zistenie si zapíše na papierik.
B1 - iba prvý stupeň	Výchovný koncert na tému separácia odpadu a ochrana prírody - pre prvý stupeň. Koncert bude v jedálni o 9:00 a bude trvať hodinku.
Dobrovoľný blok (vy sa dohodnete v triede, ktorý blok ste ochotní tejto téme venovať, je na vás či to bude B1, B2 alebo B3)	Po Veľkej Noci budú mať deti domácu úlohu doniesť odpad, ktorý vyprodukovali za jeden deň. Vyložia si to na lavicu. Zároveň si majú vytiahnuť lístočky z rána, na ktorom majú napísané zistené údaje o desiate.
	Diskutujeme s deťmi o potravinách v obaloch. Či je potrebné všetko baliť do viacerých obalov, z čoho sú tie obaly vyrobené. Hovoríme o alternatívach, čo môžeme urobiť my ako spotrebitelia. Nechávame vymýšľať deti. Pýtame sa na dôsledky.
	Nakoniec sa rozdelíme do skupín, v ktorých dostanú za úlohu vytvoriť a použiť odpady, ktoré si priniesli na výrobu "umeleckého diela" (sochu, predmet, čokoľvek), s tým, že kto vymyslí najorginálnejšiu sochu napríklad, tak bude vystavená na chodbe.
ŠKD	Pôjdeme na školský dvor a vyčistíme naše okolie od odpadkov (ak ešte nejaké ostanú po upratovaní :))

Štvrtok (2. týždeň) – téma: POTRAVINY A OCHRANA PRÍRODY	
Kedy?	Aktivita
komunita	S deťmi sa rozprávame na tému ekologického poľnohospodárstva - urobíme si pojmovú mapu na túto tému. Buď na veľký papier, alebo na tabuľu. Čo všetko ich napadne pri pojme ekologické poľnohospodárstvo?
Dobrovoľný blok (vy sa dohodnete v triede, ktorý blok ste ochotní tejto téme venovať, je na vás či to bude B1, B2 alebo B3)	Na úvod sa porozprávame o poľnohospodárstve. Čo to znamená? Skúsime sa porozprávať o tom, aké typy poľnohospodárstva poznáme. Čo to znamená konvenčné a ekologické poľnohospodárstvo, aký je medzi nimi rozdiel? Spýtame sa odkiaľ ich rodičia nakupujú mäsko, mlieko, zeleninu atď. Spýtame sa či poznajú nejaké farmy v okolí?
	Porovnanie ekologického a konvenčného poľnohospodárstva Deti rozdelíme do skupiniek napr. po 3 a do každej skupiny rozdáme 1 fotografiu z konvenčnej alebo ekologickej farmy. Ich úlohou je premyslieť si, čo je na fotografii a odprezentovať to ostatným skupinám.

<p>Dobrovoľný blok (vy sa dohodnete v triede, ktorý blok ste ochotní tejto téme venovať, je na vás či to bude B1, B2 alebo B3)</p>	<p>Riadená diskusia: Aké sú rozdiely medzi fotkami z ekologických fariem a z tých bežných fariem? Kde sa napr. zvieratá lepšie cítia a prečo? V tejto časti sa môžeme spoločne pozrieť na fotografie, s ktorými deti pracovali v úvode bloku. Využijeme ich pri porovnávaní, uvedomení si rozdielov. Môžeme ich štipcami pripnúť na natiahnutú šnúru.</p> <p>Značka ekologického poľnohospodárstva: Povieme deťom: "Ako inšpektori ste si už osvojili pravidlá ekologického poľnohospodárstva a viete aj pomenovať odlišnosti voči bežnému poľnohospodárstvu. Ako však spoznáme, že potravina bola vyrobená podľa pravidiel ekologického poľnohospodárstva?"</p> <p>Do skupín rozdáme po 1 obale z rôznych potravín. Spýtame sa ich: "Čo myslíte, je Vaša potravina z ekologického poľnohospodárstva? Ako by ste rozoznali potravinu z ekologického a bežného poľnohospodárstva?" Aby sme sa pri nakupovaní ľahko orientovali, potraviny z ekologického poľnohospodárstva majú svoju značku (logo). Tá nám, spotrebiteľom, zaručuje, že produkt bol prísne skontrolovaný a spĺňa všetky pravidlá ekologického poľnohospodárstva.</p> <p>Posledná aktivita. Na zem rozložíme rôzne "eko", "bio" značky, ktorými sú označované potraviny v obchodoch. Rozdelíme deti do dvojíc a povieme im, aby si každá skupinka vybrala jeden obrázok a porozprávali sa medzi sebou, čo tá značka asi môže znamenať. Necháme ich cca 10 minút, potom si sadneme do kruhu, kde prezentujú svoje názory. My im prezradíme, čo ktorá značka znamená, ktorá sa týka potravín, ktoré napríklad kozmetiky a ktoré s vôbec nemajú nič spoločné s ekologickým poľnohospodárstvom.</p>
<p>ŠKD</p>	<p>"Hra na sýkorky" - pôjdeme s deťmi na školský dvor.</p> <p>Postup:</p> <p>Premeníme deti na sýkorky :-), ktorých úlohou je nakrmiť 2 sýkorčatá (učiteľka a 1 dieťa alebo vylosujeme 2 deti). Tie zostávajú v hniezde, tzn. na mieste. Ostatné sýkorky zberajú húsenice (vlnu).</p> <p>Pravidlá:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Krmiace sýkorky berú do zobáčikov (vytvoria si ich palcom a ukazovák alebo použijeme štipce) vždy len 1 húsenicu (= 1 kúsok vlny). Kto vezme viac, nemôže ďalej krmieť. 2. Krmiace sýkorky nesmú do seba vrázať. Po vyzbieraní hra končí. Nakrmené sýkorky si spočítajú, koľko žltých a koľko červených húseníc zjedli. Po spočítaní deťom prezradíme, že červené húsenice boli z poľa, ktoré má v sebe chemikálie (z postrekov) a žlté z poľa, ktoré nie je chemicky ošetrované. <p>To, čo je v pôde, sa dostáva cez korene do rastlín a preto je dôležité, vedieť, odkiaľ sú potraviny, ktoré jeme, ako boli pestované, ošetrované a ako k nám docestovali.</p>

Piatok (2. týždeň) – téma: POTRAVINY A OCHRANA PRÍRODY	
Kedy?	Aktivita
komunita	Vyhodnotenie celého Envirotýždňa. Sedíme na koberci v kruhu a do stredu položíme veľký plagát, na ktorom v strede bude napísané " NAŠE POTRAVINY", deti budú mať za úlohu napísať okolo tohto slova všetko čo ich napadne v súvislosti s potravinami.
B3 + ŠKD	<p>"Lokálny piknik" - v prípade dobrého počasia sa vynesú von lavice, na priestranstvo pred školou (na trávu pri hlavnom vchode do budovy), ak bude počasia nepriaznivé, lavice prichystáme na chodbách aj prvého aj druhého stupňa. Deti budú mať za úlohu si doniesť na piatok rôzne občerstvenie pripravené z regionálnych surovín, príp. z ekologického poľnohospodárstva (napr. rôzne jednohubky, ovocie, zeleninu, koláčiky, šaláty, cestoviny, no proste čo im len na um zide :))</p> <p>v množstve asi jedna alebo dve porcie. Cez B3 a poobede sa bude z týchto prinesených maškrt konať piknik a to tak, že sa všetky pokrmy poukladajú na stoly, kto chce môže k nim pridať aj kartičku s názvom jedla, a receptom, alebo popisom odkiaľ pochádza. Vzniknú tak pestré švédske stoly, z ktorých sa budú môcť všetci ponúkať :) Samozrejme budú pozvaní aj rodičia.</p> <p>Zároveň oslovíme rodičov, či by boli ochotní si pripraviť menší stánoček alebo dielničku, kde by ponúkali napr. ochutnávku nejakých ich regionálnych produktov, príp. ekoproduktov (potravín aj kozmetiky), domáce džemy a sirupy s receptíkmi, alebo si len pripravili nejakú eko dielničku. Oslovíme aj blízke farmy, či by nemali záujem o propagáciu svojich výrobkov. Takto pekne a s plnými bruškami prežijeme príjemné popoludnie, cca do 15:00 - 15:30.</p>

Anotácia záverečnej práce: Inovačné kontinuálne vzdelávanie (Soňa Chlebničánová)**Názov EVP: Čo v skutočnosti (ne)potrebujeme?****Téma: Zelené obstarávanie a úradovanie****Cieľ**

- Žiaci si uvedomia vplyv svojich každodenných činností na životné prostredie
- Žiaci vedia vymenovať aspoň 5 negatívnych vplyvov na životné prostredie, ktoré spôsobujú nimi používané predmety
- Žiaci vedia vymenovať alternatívy šetrnejšie k životnému prostrediu
- Žiaci si uvedomia rozdiel v spotrebe detí pochádzajúcich z rôznych častí sveta a vedia, že my (Slovensko) patríme medzi tie bohatšie krajiny
- Žiaci navrhnu aktivitu, príp. podujatie, ktoré pomôže znížiť ich každodennú spotrebu (spotrebu v rodine, škole...) a ktoré prispeje k informovaniu širšej verejnosti o problematike nadmernej spotreby

Cieľová skupina

- ISCED 1 (1. ročník)

Rozsah

- 2 vyučovacie hodiny (90 min.)

Scenár:

- 15 min.** • **Evokácia:** Deti si na veľký flipchartový papier po skupinách (3 – 5 detí v skupine) kreslia, čo všetko používajú vo svojom každodennom živote od rána do večera, s čím sa hrajú (aké majú hračky), zabávajú... Po dokončení (7 min) každá skupinka ukáže svoj výtvar a odprezentuje, čo nakreslila a prečo.
- 10 min.** • **Uvedomenie:** Posadíme sa s deťmi do kruhu a do stredu rozmiestnime obrázky, ktoré znázorňujú rôzne vplyvy našej spotreby na životné prostredie a zdravie ľudí, avšak obrázky zatiaľ nijako nekomentujeme. Požiadame deti, aby si ich poriadne prezreli a skúsili popremýšľať, či nejako súvisia s predchádzajúcou aktivitou, a ak áno, nech skúsia vysvetliť ako. Keď sa každý vyjadrí (kto chce), zhrnieme všetko, čo deti spomenuli, prípadne doplníme o svoje vlastné myšlienky.
- 15 min.** • Následne deťom pustíme krátke video alebo PPT prezentáciu o 2 deťoch – jedno je z bohatej rodiny žijúcej na západe a druhé, chudobnejšie, z niektorej z krajín tretieho sveta. Po jeho prezretí pripevníme na tabuľu (flipchart) fotky oboch detí a spytujeme sa detí, čo si z videa zapamätali, čo ktoré dieťa počas jeho dňa používalo, aké veci malo k dispozícii, s čím sa zabávalo a pod. Ich postrehy píšeme na tabuľu pod jednotlivé fotky detí. Nakoniec sa detí spýtame, čo si myslia, ktoré dieťa má menší dopad na životné prostredie a ku ktorému by sa viac prirovnali svojim životným štýlom ony. Môžeme vybrať zopár krajín sveta a nechať deti, nech sa ich pokúsia zaradiť k týmto dvom skupinám (bohaté a chudobné krajiny).

Pokračovanie scénara

- 15 min.** • Čo môžeme urobiť, aby sme menej negatívne vplývali na ŽP? S deťmi sa opäť pozrieme na ich plagáty z prvej aktivity a ich úlohou bude vymyslieť návrhy, ako by sa dali jednotlivé veci/aktivity nahradit' niečím, čo menej zaťažuje našu planétu. Diskutujú v tých istých skupinkách, ako boli rozdelené na začiatku. Na diskusiu im necháme 5 minút. Potom každá skupinka povie ostatným svoje návrhy, ktoré zapisujeme na flipchartový papier.
- 5 min.** • Na zem rozložíme kartičky s obrázkami vecí a aktivít (min. 10 párov) a úlohou detí bude vytvoriť z nich dvojice, ktoré k sebe patria (1 vec má väčší negatívny dopad na ŽP a druhá vec z páru ju môže nahradit', ale má pritom nižší dopad na ŽP).
- 15 min.** • S deťmi si prejdeme zopár aktivít z interaktívneho výučbového softvéru Globálne rozvojové vzdelávanie v pohybe k téme Zodpovedná spotreba.
- 10 min.** • **Reflexia:** Deti opäť rozdelíme do skupiniek, môžu byť rovnaké ako na začiatku alebo rozdielne, a dáme im opäť flipchartový papier, na ktorý tentoraz nakreslia, ako by si teraz, keď už majú všetky tieto informácie, predstavovali svoj ideálny deň, ktorý by ich urobil šťastným, ale zároveň by svojimi aktivitami čo najmenej zaťažili planétu a iných ľudí.
- 1 min.** • Aktivita na doma – popremýšľať o tom, ako by sme my v škole mohli pomôcť k tomu, aby sa naša spotreba znížila, a ako o tomto probléme informovať aj iných ľudí mimo školy.

Príklad zážitkovej aktivity

Názov aktivity: Trhanie Zeme**Cieľ:** Ukázať žiakom súvislosť medzi výrobkami dennej spotreby a ich prirodzeným výskytom na Zemi v podobe nerastných surovín a energie**Predmety:** výtvarná výchova, prvouka, prírodoveda**Trvanie:** 30 minút**Vek:** 6 a viac**Miesto:** trieda**Pomôcky:** Papier, lepiaca páska, farbičky, fixky, noviny, sklenená fľaša, plastová fľaša, vybitá batéria, stará hračka, igelitová taška**Popis aktivity:**

Mladší žiaci dávajú zriedkavo do súvislosti vecí okolo seba s ich pôvodom v prírode a Zemi. Aktivita im pomáha spojiť si ich obľúbenú hračku či tričko s rastlinou bavlny alebo stromom. Rovnako im ukazuje súvislosť medzi vecami a ničením Zeme a jej prírodného bohatstva. Núti žiakov zamyslieť sa nad možným využitím vecí predtým, ako ich hodia do koša.

1. Doma si pripravte papier o veľkosti A3 alebo A2. Nakreslite naň elipsu (Zem) a vystrihnite. Elipsu ďalej rozdeľte na štvrtiny.
2. Povedzte žiakom, aby si posadali do kruhu. Do stredu dajte Zem (elipsu z papiera). Rozdeľte žiakov na 4 skupiny a každej dajte jednu štvrtinu Zeme. Povedzte im, aby spoločne nakreslili na svoju štvrtinu všetko, čo sa im na svete páči a bez čoho by nemohli žiť.
3. Keď žiaci dokreslia, posadajú si opäť do kruhu. Zlepte všetky časti Zeme a dajte ju do stredu. Okolo rozložte noviny, sklenenú fľašu, plastovú fľašu, vybitú batériu, starú hračku a tričko.
4. Postupne vyberte 6 žiakov a nechajte ich vziať si jednu z vecí ležiacich okolo Zeme. Každý žiak, ktorý si niečo berie, povie, z čoho je daná vec vyrobená a čo s ňou urobí, keď ju už nebude potrebovať (keď mu doslúži). Keď žiak povie, že vec vyhodí, nechajte ho, nech ju hodí do pripravenej igelitovej tašky (symbolizuje kontajner). Ak povie, že ju ešte využije – musí povedať ako (napríklad starú hračku niekomu daruje, tričko, z ktorého vyrástol, dá mladšiemu súrodencovi, v plastovej fľaši si bude nosiť vodu na pitie) – môže si ju do konca aktivity nechať.
5. Žiakom vysvetlíme, že všetko, čo potrebujeme k životu a premeníme na odpad, pochádza z našej Zeme, a keď niečo vyhodíme, akoby sme odtrhli a zahodili kúsok Zeme. Potom vyzvite žiakov, ktorí svoju vec odhodili, aby prišli do stredu a odtrhli si kus našej papierovej Zeme a hodili ho do koša.
6. Potom sa porozprávajte o probléme odpadov, porovnajte roztrhanú Zem s tou pôvodnou a rozprávajte sa o možnosti recyklácie odpadov, ich opätovnom využití, bezobalových technológiách atď. Žiaci, ktorí predtým vyhodili svoj odpad do koša, vymyslia, ako inak by sa dal využiť alebo zrecyklovať.

Zdroj: Upravené podľa Čepiššák, A., Hipš, J., Ježeková, P., 2004: Odpad - učím (sa) o Zemi s radosťou. CEEV Živica, Südwind NÖ Süd, Bratislava, 2004, 115 strán, ISBN 80-968989-3-0

Príklad simulačnej hry

Názov aktivity: Džínsy a „obchody potu“

Ciel':

- Jednoduchá aktivita zameraná na uvedomenie si podmienok, v akých pracujú ľudia v tzv. „obchodoch potu“
- Žiaci prostredníctvom nej zistia, aké náročné je vyrábať džínsy, ktoré sú súčasťou ich šatníka

Predmety: zemepis, ekológia, etika, občianska náuka

Trvanie: 30 minút

Vek: 12 a viac

Miesto: trieda

Pomôcky: Pracovný list č. 1, pracovný list č. 2, pero

Popis aktivity:

1. Pred realizáciou aktivity si upravte pracovné listy č. 1. a 2. podľa počtu žiakov. V pracovnom liste č. 1 pridajte toľko riadkov, koľko bude žiakov, a nakopírujte do nich vety 1 až 10, pokiaľ nebudú všetky riadky vyplnené (vety sa budú postupne opakovať). Číslovanie by malo nasledovať v poradí od 1 po konečný počet žiakov (napr. 28). Pracovný list č. 2 tiež rozšírte o taký počet riadkov, aký je počet žiakov, a nechajte ho prázdny. Číslovanie je rovnaké ako v predošlom pracovnom liste. Vytlačte si 1 kus pracovného listu č. 1 a rozstrihajte ho na jednotlivé riadky. Z pracovného listu č. 2 budete potrebovať toľko kusov, koľko je žiakov (napr. 28).
2. Pripravte lavice do kruhu a nechajte žiakov posadať si tak, aby sedeli vedľa seba v kruhu, ale mohli na laviciach zároveň písať.
3. Každému žiakovi rozdajte jeden riadok z nastrihaného pracovného listu č. 1. – to je jeho úloha, ktorú v dielni robí. Potom každému žiakovi dajte jeden prázdny pracovný list č. 2. Doňho bude vpisovať svoju vetu, ktorú dostal odstrihnutú z pracovného listu č. 1, a bude ju vpisovať do toho riadku, aké číslo má pri vete. Napr. žiak má vetu 5 „Prišívam rýchlou pútku.“ Túto vetu bude po celý čas vpisovať do prázdnych pracovných listov č. 2 do riadku č. 5.
4. Pracovné listy č. 2 teraz predstavujú džínsy, ktoré budete v dielni šiť (dopisovaním daných viet).
5. Na signál od učiteľa (tlesknutie) začnú žiaci vpisovať svoju vetu do svojho riadku do jedného z prázdnych pracovných listov č. 2, ktorý majú pred sebou. Na každé ďalšie tlesknutie musia posunúť pracovný list č. 2, do ktorého práve vpisovali svoju vetu, susedovi po lavici. Od suseda sprava dostanú iný pracovný list č. 2, kde sa snažia opäť čo najrýchlejšie vpísať svoju vetu.

6. Učiteľ má v tejto aktivite pozíciu vedúceho krajčírkej dielne v niektorej z ekonomicky rozvojových krajín. Jeho úloha je prechádzať sa po miestnosti, komentovať to, čo žiaci robia, pokrikovať na nich, poháňať a kritizovať. Uvádžame stručný príklad toho, čo môžete pri aktivite hovoriť, ale fantázii sa medze nekladú.
7. Oboznámte žiakov, že sú krajčírmi a krajčírkami v mexickej fabrike na výrobu džínsov. Vy ste ich vedúci/ca a ich povinnosťou je celý čas vás počúvať a poslúchať, inak prídu o prácu. Nezabudnite žiakom povedať, že musia svoju vetu vpisovať krasopisne a bez chýb, inak budú ich džínsy vyradené a oni nedostanú žiadnu mzdu. Popri písaní a medzi tleskaním im neustále pripomínajte, že ich pozícia krajčíra/krajčírky je nahraditeľná a ak sa im práca nepáči, môžu bez nároku na mzdu odísť. Na ich miesto čakajú pred továrňou stovky uchádzačov a uchádzačiek ochotných pracovať. Musia mať na pamäti, že pracovných miest je v krajine málo a v podstate môžu byť radi, že niekde pracujú a pomáhajú svojim zárobkom sebe aj rodine. Poháňajte ich vetami o tom, že dnes budú robiť aj cez noc, pretože sa blížia Vianoce a ľudia z bohatých krajín chcú plné obchody nových modelov a kvalitného tovaru, takže sa musia snažiť. Nezabudnite pripomenúť, že nadčasy nie sú preplatené a sťažovať sa nemajú komu. Akékoľvek protesty môžu byť potrestané okamžitou výpoveďou alebo zníženou mzdou. Práca je veľa a je potrebné šiť rýchlo – skracujte intervaly medzi tlesknutiami. Ak žiak/čka nestíha písať, je to jeho/jej chyba, pásová výroba sa predsa nemôže zastaviť čakaním. Papier sa posúva, aj keď je veta nedopísaná. Upozornite ich, že v dielňach sa chodí na toaletu len dvakrát denne – doobeda a poobede. Aby sa výroba zbytočne nezastavila, všetci chodia naraz.
8. Na koniec aktivity, keď už sú všetky pracovné listy č. 2 plne popísané, ich zozbierajte a pozorne skontrolujte, či sú všetky vety presne, pekne, čitateľne napísané. Ak nie, tak vyzvite žiaka podľa čísla jeho riadku, ktorý tam má chyby, nedopísané vety atď. Napríklad takto: „Kto je číslo 6? Postavte sa! Vaším džínsom chýbajú značky... Myslíte si, že si ľudia v bohatých krajinách kúpia neznačkové džínsy? To určite. Dnes robíte zadarmo a buďte rád, že vás nevyhodím.“ V podobnom duchu pokračujte ešte tak u 2-3 žiakov.
9. Žiaci počas aktivity prežili pocity robotníkov/čok z krajčírskych dielní v chudobných krajinách. Diskutujte s nimi po aktivite:

Aké ste mali počas aktivity pocity?

Aké ste mali pocity voči ľuďom na „západe“ z bohatých krajín?

Zdalo sa vám zaobchádzanie zo strany vedúceho spravodlivé?

Mohli ste urobiť niečo, aby ste zmenili svoju situáciu?

Čo môžete urobiť tu a teraz, ako žiaci slovenskej školy, aby sa takéto situácie opakovali čo najmenej?

Zdroj: Podľa aktivity organizácie Südwind Agentur Prevzaté a upravené z Dovalová, Z., Medal, R. Tvorba environmentálneho výučbového programu - Príloha k Príručke pre konzultantky a konzultantov Zelených škôl.

1. Strihám diely z látky.
2. Zošívam hlavné časti.
3. Natíkam rýchlo cvočky.
4. Prišívam rýchlo vrecká.
5. Prišívam rýchlo pútka.
6. Prišívam rýchlo značky.
7. Prišívam rýchlo gombíky.
8. Prišívam rýchlo zipsy.
9. Žehlím rýchlo džínsy.
10. Skladám rýchlo džínsy.
11. Strihám diely z látky.
12. Zošívam hlavné časti.
13. Natíkam rýchlo cvočky.
14. Prišívam rýchlo vrecká.
15. Prišívam rýchlo pútka.
16. Prišívam rýchlo značky.
17. Prišívam rýchlo gombíky.
18. Prišívam rýchlo zipsy.
19. Žehlím rýchlo džínsy.
20. Skladám rýchlo džínsy.
21. Strihám diely z látky.
22. Zošívam hlavné časti.
23. Natíkam rýchlo cvočky.
24. Prišívam rýchlo vrecká.
25. Prišívam rýchlo pútka.
26. Prišívam rýchlo značky.
27. Prišívam rýchlo gombíky.
28. Prišívam rýchlo zipsy.
29. Žehlím rýchlo džínsy.
30. Skladám rýchlo džínsy.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

Cieľ

- Zapojenie školskej komunity do vypracovania školského vzdelávacieho programu

Trvanie

- 1,5 až 2 hodiny

Pomôcky

- Na každý stôl papierové obrusy alebo veľký plagát a kartičku „Etiketa kaviarne“ (príloha K), prípadne nápoje (atmosféra kaviarne), perá, kartičky, stoly a stoličky podľa počtu účastníkov

Popis aktivity

- Metóda je vhodná na výmenu vedomostí a nápadov medzi účastníkmi. V uvoľnenej atmosfére, ktorá sa podobá atmosfére v kaviarni, sa vo viacerých diskusných skupinkách rozbehne kreatívny proces na rozvíjanie nových nápadov, získanie nových poznatkov a na hľadanie možností na postup.
- V troch na seba nadväzujúcich diskusných kolách, ktoré budú trvať 20 – 30 minút, sa za jedným stolom stretne v uvoľnenej atmosfére po 4 – 6 osôb. Každý stôl dostane kartičku „Etiketa kaviarne“. Na stole leží veľký plagát alebo papierový obrus a perá na písanie. Spolusediaci sa dôkladne zaoberajú konkrétnou témou alebo položenou otázkou, ako napríklad: „Čo robí školu dobrou školou?“. Na plagát sa zapisujú nápady, myšlienky a poznatky diskusnej skupinky. Po prvom diskusnom kole odídu účastníci od svojho stola a prejdú k ďalším stolom. Jeden hosťiteľ však pri stole zostane a vysvetlí novým prichádzajúcim „cestovateľom“ podstatné myšlienky predchádzajúcej skupinky. Každý „cestovateľ“ si v ďalšom kole vyberie iný stôl a dopíše tam svoje myšlienky. Týmto sa medzi všetkými účastníkmi podporí dynamická výmena nápadov a za krátky čas možno spoznať znalosti a skúsenosti jednotlivých účastníkov, vytvoriť nové podnety a kreatívne nápady. Po niekoľkých diskusných kolách účastníci za každým stolom pozbierajú najdôležitejšie výsledky a oznámia ich celej skupine (prípadne ich napíšu na kartičky a pripnú). Na záver sa v pléne rozbehne diskusia o výsledkoch a ďalšom postupe. Táto metóda je vhodná pre veľké skupiny v počte až do 100 osôb (minimálne však pre 15 osôb).

Zdroj: Propsting, S. a kol. Podpora participácie žiakov v programe Zelená škola. Živica, 2010.

Dostupné na www.zelenaskola.sk v časti Pre školy/Materiály.

Zamerajme sa na to, čo je dôležité.

Prispejme vlastnými názormi
a stanoviskami.

Hovorme a počúvajte srdcom a rozumom.

Načúvajte, aby sme naozaj porozumeli.

Prepájajte a spájajte myšlienky.

Venujte pozornosť objaveniu nových
poznatkov a hlbších otázok.

Hrajme sa, čarbime, maľujeme - písať na
obrus je vítané!!!

Prajeme veľa zábavy!

Zamerajme sa na to, čo je dôležité.

Prispejme vlastnými názormi
a stanoviskami.

Hovorme a počúvajte srdcom a rozumom.

Načúvajte, aby sme naozaj porozumeli.

Prepájajte a spájajte myšlienky.

Venujte pozornosť objaveniu nových
poznatkov a hlbších otázok.

Hrajme sa, čarbime, maľujeme - písať na
obrus je vítané!!!

Prajeme veľa zábavy!

Zamerajme sa na to, čo je dôležité.

Prispejme vlastnými názormi
a stanoviskami.

Hovorme a počúvajte srdcom a rozumom.

Načúvajte, aby sme naozaj porozumeli.

Prepájajte a spájajte myšlienky.

Venujte pozornosť objaveniu nových
poznatkov a hlbších otázok.

Hrajme sa, čarbime, maľujeme - písať na
obrus je vítané!!!

Prajeme veľa zábavy!

Zamerajme sa na to, čo je dôležité.

Prispejme vlastnými názormi
a stanoviskami.

Hovorme a počúvajte srdcom a rozumom.

Načúvajte, aby sme naozaj porozumeli.

Prepájajte a spájajte myšlienky.

Venujte pozornosť objaveniu nových
poznatkov a hlbších otázok.

Hrajme sa, čarbime, maľujeme - písať na
obrus je vítané!!!

Prajeme veľa zábavy!

Aká je úloha nás učiteľov v rovesníckom vzdelávaní? Namiesto toho, aby sme my učitelia pripravovali prezentácie a plánovali aktivity, stávame sa sprievodcami našich žiakov. Pomáhame im prejsť celým procesom prípravy, poskytujeme zdroje informácií, pomáhame so spätnou väzbou k jednotlivým aktivitám, k ich logickému a časovému rozloženiu. Sme prvými účastníkmi a konštruktívnymi kritikmi vzdelávania, prejdeme si ním v „predpremiére“, aby žiaci stihli v prípade potreby upraviť svoj program.

Jednou z foriem, ktorou môžeme realizovať environmentálnu výchovu v škole a ktorú v programe Zelená škola považujeme za najdôležitejšiu, je rovesnícke vzdelávanie. Napĺňa totiž hlavný pilier programu, prelínajúci sa všetkými krokmi, ktorým je participácia žiakov.

Rovesnícke vzdelávanie je založené na princípe „peer to peer“, čiže učenie „rovného s rovným“. Vychádza z tvrdenia, že žiaci dokážu látku, ktorú sami poznajú, jednoducho a jasne podať svojim rovesníkom alebo mladším spolužiakom.

Realizácia rovesníckeho vzdelávania nie je taká jednoduchá, ako by sa na prvý pohľad mohlo žiakom zdať. Učitelia z radov žiakov si musia naštudovať tému, ktorej sa budú venovať. Musia si pripraviť pomôcky a naplánovať priebeh hodiny. Pri plánovaní hodiny je dôležité, aby prispôbili svoje aktivity schopnostiam skupiny, v ktorej idú rovesnícke vzdelávanie realizovať. Nemalo by sa stať, že pri vysvetľovaní prvého učiva budú „učitelia“ z radov žiakov používať cudzie výrazy a veľké množstvo textu, ktorému menší žiaci nemajú šancu porozumieť.

Tip

Keď začíname so žiakmi tvoriť rovesnícke vzdelávanie, na viditeľné miesto si spíšeme, ako vyzerá hodina, ktorá nás baví, na ktorej sa dobre cítime a na ktorej sa aj niečo naučíme. Pri plánovaní aktivít sa neustále k týmto bodom vraciame.

Cieľ

- Rolová hra, v ktorej si žiaci môžu uvedomiť potreby rôznych skupín, s ktorými sa budú stretávať a spolupracovať.

Trvanie

- 45 minút

Pomôcky

- Perá a papiere s pripravenými rolami a ich charakteristikou

Popis aktivity

- Každý zo zúčastnených si vyžrebuje papier, kde bude opísaná postava, ktorá môže súvisieť s úspechom alebo prípadným neúspechom vašej Zelenej školy – napr. UPRAŤOVAČKA (pani stredného veku, ktorá vykonáva len to, čo spadá do náplne jej práce, a častokrát na žiakov kričí) alebo VEDÚCI JEDÁLNE (ústretový pán stredného veku, ktorý je trochu flegmatický a trochu má sklony sľúbiť aj nesplniteľné). 5 žiaci si náhodne vyberú rolu, na ktorú sa budú môcť 5 minút pripravovať.
- Kým sa žiaci za dverami pripravujú na svoju rolu (môžu si rýchlo zohnať rekvizity, kostýmy, premyslieť stratégiu, precítiť rolu), ostatní žiaci sa musia dohodnúť, akú situáciu im dajú riešiť. Nakoľko už vedia, aké postavy tam budú vystupovať, tému dajú tak, aby k nej postavy mali čo povedať. Tiež spomedzi seba vyberú 1 zástupcu, ktorý bude diskutovať za kolégium.
- Po príchode do miestnosti sa začne časovo obmedzené 15-minútové stretnutie, kedy sa majú zúčastnené strany dohodnúť na riešení stanoveného problému. V tejto časti je publikum úplne tiché a sleduje vývoj situácie, budú sa vyjadrovať neskôr.
- Po 15 minútach sa to ukončí bez ohľadu na to, či sa jednotliví diskutéri dohodli. Prichádza rozbor s publikom a ich postrehy, návrhy na lepšie riešenia. Je dobré si vyskúšať viaceré roly a situácie, tiež prestriedať všetkých žiakov.

V prípade väčších celoškolských akcií, ktoré organizujeme pre školskú komunitu alebo verejnosť, je dobré osloviť médiá a pokúsiť sa prostredníctvom nich našu akciu spropagovať. Informovať médiá môžeme buď pred konaním samotnej akcie (a využiť ich tak na prilákanie účastníkov), alebo až po skončení akcie, keď poinformujeme o našich úspechoch a priebehu akcie. V nasledujúcom texte sa zoznámime so zásadami a tipmi, ako pracovať s médiami.

Ako vymyslieť dobrú mediálnu akciu?

Vyhradme si jedno stretnutie kolégia určené len na naplánovanie akcie, pri ktorom sa pokúsime odpovedať na nasledujúce otázky:

- ČO? – pokúsme sa jednou vetou zhrnúť, čo chceme;
- KDE? – ideálne je vybrať miesto, ktoré každý pozná a ktoré sa týka témy;
- KEDY? – dajme si pozor na správne načasovanie;
- KTO, KOMU? – kto vystupuje a na koho je naša akcia zameraná;
- PREČO? – „prečo práve dnes?“ sa často pýtajú novinári a je dôležité premyslieť si našu odpoveď, aby neznela, že potrebujeme len otvoriť kampaň alebo spropagovať sa (i keď je to často pravda);
- AKO? – to býva často najťažšie, skúsme s kolégiom brainstorming.

Predtým, ako oslovíme médiá:

- vyberme si osobu zodpovednú za médiá – mala by mať dobré a príjemné vystupovanie, jasné a stručné vysvetľovanie;
- zvolme vhodný termín akcie – aby sa nekonala lákavejšia akcia, ktorá nám odtiahne všetku pozornosť;
- nastavme si, ako chceme s médiami pracovať a koho chceme osloviť (cieľovú skupinu):
 - pokiaľ chceme osloviť občanov našej obce, pozývajme lokálne médiá;
 - ktoré médiá naša cieľová skupina sleduje?

Čo si pripraviť pre médiá?

- jednu vetu (akcia by mala byť jasne opísateľná);
- slovo aj obraz (fotografie priložené k článkom a tlačovým správam by mali byť jasné aj bez popisu);
- tlačovú správu;
- zlatú vetu – je to krátky, pre verejnosť zrozumiteľný a ľahko zapamätateľný slogan. Zlatá veta by nemala mať viac než jednu vedľajšiu vetu a musí jasne a výstižne hovoriť, o čo nám ide.

Pozvánka pre médiá

Ak sa rozhodneme, že médiá budeme kontaktovať už pred konaním akcie, je dôležité dodržať nasledujúce zásady:

- pozvánka je poslaná včas;
- pozvánka obsahuje všetky kontakty na osobu zodpovednú za médiá;
- pozvánka je poslaná zo zrozumiteľného e-mailu (napr.: cesnakova@zivica.sk, NIE jahodka123@azet.sk);
- pozývame všetky druhy médií (televízia, rozhlas, noviny, časopisy, internetové spravodajstvo);
- nezabúdame na to, že televízne štáby sú vysielané do terénu na porade, ktorá sa koná väčšinou 13 – 14 hodín pred aktivitou;
- pozývame aj tlačové agentúry ako TASR či SITA (tie vydávajú aj prehľad týždňa – vždy v sobotu pre nasledujúci týždeň, čím sa riadi aj veľa menších médií);
- pokiaľ nám médiá potvrdia účasť, pripomenieme sa im napr. SMS-kou alebo e-mailom.

Tlačová správa

Ak médiá na akciu nechceme pozývať, len ich chceme o nej informovať, môžeme využiť možnosť tlačovej správy, ktorá:

- má informačný význam o novej akcii;
- spĺňa formálne kritériá:
 - hlavičku organizácie a kontaktné informácie;
 - zakotvenie k dátumu vydania (nejde o informáciu spreď týždňa);
 - formu, ktorú novinár môže rovno prebrať;
 - odpovede na otázky „Čo? Kto? Kde? Prečo? Ako?“ už v prvom odstavci;
 - formu obrátenej pyramídy – mala by byť napísaná tak, aby sa dala skracovať od konca a stále dávala význam, tzn. najdôležitejšie informácie sú uvedené v úvode;
 - obsahuje priamu reč – využívajme citácie účastníkov, organizátorov...;
 - obsahuje stručné informácie o organizácii (v našom prípade o škole), pozvánky na prípadné ďalšie akcie, prílohy...;
 - nemala by byť dlhšia ako 5 odstavcov, a to v max. dĺžke A4.

Viac informácií o tom, ako a prečo spolupracovať s médiami, môžeme nájsť v publikácii Václava Vašků: Jak spolupracovat s médii, ktorá je dostupná na <http://press-servis.ecn.cz/manual/>.